Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 12 июнь • Шанба • № 67 (14095) تركستان TURKİSTAN Нархи 10 сўм.

Ўзбекистон Президенти Нидерландияда

Илгари хабар берилганидек, 8 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Нидерландлар қироллиги ҳукуматининг таклифига биноан бу мамлакатга расмий ташриф буюрди.

Ислом Каримов бу ерда Нидерландия Бош вазири Рудольф Любберс билан учрашди. Учрашув чоғида Ўзбекистон ва Нидерландия ҳам кўп томонлама, ҳам икки томонлама ўзаро алоқалар ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга азму-қарор бергани таъкидланди. Ўтган чоршанба куни Ислом Каримов ва Нидерландия Бош вазири Рудольф Любберс имзолаган давлатлараро муносабатлар асослари ҳақидаги қўшма баённомада бу эзгу ният ўз аксини топди. Ўзбекистон Президенти ва Нидерландия Бош вазири сармояларни ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисидаги икки томонлама битим тезроқ имзоланиши зарурлигини ҳам таъкидладилар.

Иқтисодий ва инсонийлик соҳаларидаги ҳамкорликни ривожлантириш учун кенг имкониятларимиз бор, деди баённома имзоланганидан сўнг Нидерландия Бош вазири, алоқаларимиз ўзаро ҳурмат асосида ривожланади. Ҳар биримиз ўз мамлакатимиз халқлари келажаги учун жавобгар эканимизни, бу нарса Оврупода хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгаш қоидаларига асосланиши лозимлигини англаб турибмиз. Алоқаларни кучайтириш иккала давлатнинг манфаатларига хизмат қилади.

Музокаралар давомида Ўзбекистон Республикаси ва Нидерландлар қироллиги ўртасидаги алоқаларнинг истиқболли йўналишлари муҳокама қилинди. Иқтисодиёт, савдо, илм-фан, маданият, таълим, деҳқончилик, соғлиқни сақлаш, нақлиёт ва алоқа воситалари соҳаларида ҳамкорлик қилишга келишиб олинди.

9 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президентини Нидерландия қироличаси Беатрикс қабул қилди.

Ислом Каримов Нидерландия ташқи ишлар вазири Питер Коойманс, нақлиёт ва сув хўжалиги, қишлоқ хўжалиги ва балиқ овлаш вазирлари билан, иқтисодиёт вазирлигининг масъул котиби билан ҳам музокара ўтказди. Учрашувларда икки мамлакат ўртасидаги алоқаларнинг турли жиҳатлари муҳокама қилинди.

Пайшанба куни Ислом Каримов Нидерландия мамлакати бўйлаб сафарга чиқди.

Ўзбекистон Президентининг Нидерландлар қироллигига расмий ташрифи давом этмоқда.

(ЎзА).

АҚШга расмий ташриф

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Ш. Йўлдошев бошчилигидаги Олий Кенгаш делегацияси 11 июнь куни расмий ташриф билан Америка Қўшма Штатларига жўнаб кетди. Делегация таркибида Олий Кенгаш Раисининг ўринбосари Э. Ҳалилов, Ўзбекистон Республикаси конституциявий назорат қўмитасининг раиси Ш. Ўразаев, Олий Кенгаш қўмиталарининг раислари П. Ҳабибуллаев, Ф. Нажмиддинов, А. Жалилов, Э. Воҳидов, А. Аъзамхўжаев бор.

АҚШ конгрессининг парламент дастури доирасида амалга оширилаётган ушбу ташриф давомида иккала мамлакатнинг қонун чиқарувчи олий органлари ўртасида алоқалар ўрнатиш, Америка парламентининг иши билан, конгрессменлар ва сенаторларнинг жойлардаги фаолияти билан бевосита танишиш кўзда тутилмоқда.

Энг сўнгги хабар

ЎЗБЕКИСТОН ПИЛЛАЧИЛАРИ МАРРАГА ЕТДИЛАР

Республика «Ипак» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг хабар қилишича, Ўзбекистон пиллачилари муракkаб об-ҳаво шароитига қарамай, ўз сўзларининг устидан чиқдилар. Улар 28 минг тонна ўрнига 28,5 минг тонна пилла топширдилар. Ҳар қути уруғдан 58,8 килограмм ипак олинди. Тайёрланган ҳосилнинг асосий қисми юқори навларга қабул қилинди.

Бу йил мавсумда ипак қурти боқиш билан 1700 хўжалик шуғулланди, улар жами 503 минг 300 қути ипак қуртини парвариш қилдилар.

Ана шунча миқдордаги ипак қурти 1 миллион 800 минг хонадонга тарқатилди.

ЛОЙИҲА МУҲОКАМАДА

Боғишамол туман ҳокимлигида очилган кўргазмада буюк саркарда Амир Темур ва улуғ мунажжим Мирзо Улуғбек шарафига Самарқандда тикланадиган ёдгорликлар лойиҳаси намойиш этилмоқда.

Кўргазмадан жой олган 16 лойиҳа бири-биридан мазмунли ва кўркам.

ДАМХЎЖА СУВИ ҒИЖДУВОНГАЧА КЕЛДИ

Дамхўжа — Навоий — Бухоро сув йўли қурилиши давом этмоқда.

Самарқанд вилоятининг Каттақўрғон туманидаги Дамхўжа ер ости сув қувурининг умумий узунлиги 289 километрни ташкил этади. Мазкур иншоот ишга тушгач, ундан ҳар кеча-кундузда 300 минг кубометр оби-ҳаёт оқади. Қурилиш 1 сентябргача қадар тугалланади.

И. САФАР,
ЎзА мухбири.

ИЖОДКОРЛАР ХУРСАНД

Қизилтепа туман босмахонасида муаллифлар ҳисобидан китоб нашр этиш йўлга қўйилди. Шу ерлик ёш қаламкашлардан Манзура Холова, Баҳодир Эгамов, Мардон Жалил, Муҳайё Тўхтамишеваларнинг тўпламларини китобхонлар илиқ қарши олди. Айни пайтда тарих ўқитувчиси Замира Каримованинг «Ўзбекистон халқлари тарихи» китоби беш минг нусхада чоп этиляпти. Мактаб ўқувчиларига мўлжалланган бу дарсликни Навоий вилоят халқ таълими бошқармаси нашрга тавсия этган.

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА СОВҒА

Пахтаобод туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида 834 ўқувчига мўлжалланган янги мактаб биноси қуриб битказилди.

Шунингдек, «Озод» жамоа ҳудудида ҳам 420 ўринли мактаб биноси фойдаланишга топширилди.

Пойтахтдаги «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоаси кейинги йилларда ўз маҳсулотлари билан юртдошларимизга намунали хизмат кўрсатиб келишмоқда. Чевар ва моҳир тикувчию бичиқчилар сифатли ва бежирим маҳсулотлар ишлаб чиқармоқдалар.

СУРАТЛАРДА: тикувчи Зуҳра Собирова ва тайёр маҳсулотлар цехи акс этган.

Суратчи
Муҳаммад АМИН.

Хизматга тайёрмисан, йигит?

Мустақил давлатимизнинг миллий армияси, Қуролли Кучларимиз бор экан, Ватанимиз сарҳадларини, унинг тинчлиги ва осойишталигини, мудофаа қобилиятини кундан-кунга оширишимиз, мустақиллигимизни сўзда эмас, амалда кўз қорачиғидек асрашимиз зарур.

Ёшларимизнинг Ватанга, ҳарбий хизматга муносабати қандай? Сўнгги пайтда Республикамиз Президентининг чақирув ёшидаги йигитларимизга бир қатор енгилликлар бериши, хусусан, уларнинг фақат Ўзбекистон ҳудудида йигитлик бурчларини ўташлари ҳақидаги махсус фармони эълон қилинганига қарамай айрим қадди-қомати келишган, тўрт мучаси соғ йигитларимиз қандай қилиб бўлса ҳам ҳарбий хизматга бормаслик учун минг хил баҳоналарни топиб, ўз она юртларида хизмат қилишга ҳам оғриниб юришибди. Умуман, бундай аҳволда юртимизни ким қўриқлайди, унинг манфаатлари, мустақиллигини шундай иродасиз ёшларга топшириб қўйилса бўладими, деган ташвишли саволлар олдимизда кўндаланг бўлиб турибди.

Мана, ниҳоят Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 2 апрелдаги 170-рақамли қарори ҳам эълон қилинди. Бунда гап белгиланган ҳарбий ва муқобил хизмат муддатларини ўтаб бўлган шахсларни Қуролли Кучлар, чегара ва ички қўшинлар сафларидан захирага бўшатиш ҳақида ҳамда 1966—1975 йилларда туғилган ва чақириқ муддатини кечиктириш ҳуқуқига эга бўлмаган Ўзбекистон Республикаси фуқароларини 1993 йил май-июнь ойларида муддатли ҳарбий ва муқобил хизматга навбатдаги чақирув ҳақида боради. Маълумки, бу қарор Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ҳамда «Мудофаа тўғрисида», «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат ҳақида», «Муқобил хизмат тўғрисида»ги давлат қонунларида белгиланган қоидалар асосида ўтказилишини талаб қилади. Шунингдек, Президентимизнинг 1990 йил 4 сентябрдаги «Жумҳурият ёшларини армияга чақириш ва уларнинг ҳарбий хизмат ўташини такомиллаштириш тўғрисида»ги фармони кўрсатмаларининг мантиқий давоми. Мустақил республикамиз Қуролли Кучлари сафига фақат соғлом, бақувват, жасур ва чаққон, умуман ҳар томонлама етук йигитларни саралаб олиш вазифаларини қўяди. Мазкур Фармон талабларига мувофиқ бир қатор хайрли тадбирлар амалга оширилди. Бу, айниқса, ҳарбий хизматга чақирилувчиларни тиббий кўрикдан сифатли ўтказишни янада яхшилаш борасидаги ишларнинг натижаси. Яъни, саломатлиги туфайли хизматга нотўғри чақирилганлар умумий сонининг кескин камайиши, хизматга нолойиқ деб топилганлар ҳамда бетоблиги учун чақирув муддати кечиктирилганлар сонининг 1989 йилдаги кўрсаткичга нисбатан 1992 йилда сезиларли даражада ошганлигида яққол кўзга ташланади. Лекин сўнгги икки-уч йил мобайнида кўрилаётган барча чораларга қарамай, айрим ўз ишига масъулиятсиз ходимларнинг айби билан баъзан турли хасталикларга чалинган заиф йигитларни армия хизматига жўнатиб юбориш ҳоллари ҳам оз бўлса-да, учраб турибди. Улар орадан кўп ўтмай изларига қайтиб келишмоқда. Армияга чақирилувчи ёшларнинг ўқиш, ишлаш ва яшаш жойларидан уларнинг ҳулқ-атворлари, юриш-туришлари, интилишлари, ҳалол меҳнат ва ҳарбий хизматга бўлган муносабатлари ҳақида берилган маълумотномаларнинг кўпинча мендан кетгунча, эгасига етгунча қабилида ўта масъулиятсизлик билан юзаки берилишида. Чунки ҳар бир кишининг феъл-атвори, унинг ички ва ташқи олами қиёфаси уни кўпдан бери кўриб, яқиндан кузатиб юрган одамлар томонидан тўғри ва ҳаққоний баҳоланмас экан, чақириқ ҳайъатида иштирок этаётган масъул ходимлар, айниқса, ўз ишига ниҳоятда талабчан ва синчков психиатр ва нервопатолог сингари врач-мутахассислар ҳам қисқа фурсат ичида бир-икки кўришда баъзан бирор шахс тўғрисида нотўғри хулоса чиқаришлари ҳам эҳтимолдан холи эмас. Биз бу билан уларнинг йўл қўйган хато ва камчиликларини хаспўшламоқчи эмасмиз, асло. Аксинча, ҳар бир шахснинг ўзига хос хусусиятларини чуқурроқ, ҳаққонийроқ ўрганишлари ва оқилона хулоса чиқаришлари учун астойдил ёрдам бериш, уларнинг киши руҳиятини тўғри тушунишлари, аниқлашлари йўлидаги мушкулларини оз бўлса-да, осонлаштириш ниятидамиз. Акс ҳолда бундай ҳаётий ижтимоий воқеаларга бефарқлик, масъулиятсизликнинг оқибати, албатта, яхшилик билан тугамайди.

Кейинги жиддий муаммолардан бири баъзи ёшларимизнинг ҳарбий хизматдан бўйин товлаб юришлари ёки уларнинг армиядаги ўз ҳарбий қисм, бўлинмаларини беруxсат тарк этиб, қочиб кетишлари масаласи. Бизга бу ярамас, юқумли иллат қайдан ёпишди? Қани ўша қочоқ йигитлардаги йигитлик ғурури? Очиғини айтганда ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида ҳар томонлама: ҳам маънавий, ҳам жисмоний етук қилиб вояга етказиш борасида бугунги кунда олиб борилаётган ишларимиз бизни сира ҳам қониқтиролмайди.

Ҳарбий хизматга тайёрланаётган ёшлар қўл-оёқ жанги, душманни қуролсизлантириш, уни асирга олиш, оёқ-қўлини боғлашнинг йўлларини билишмаса, жисмоний мудофаа қобилияти жиҳатидан етук ҳисобланмайдилар. Албатта, улар ўзларига ишониб топширилган қурол-яроғ ва техникани ҳам мукаммал ўрганиб, ундан оқилона фойдаланишлари зарур. Бунинг учун машқ, машқ ва яна машқ, узлуксиз тайёргарлик керак. Мана энди ўз-ўзидан кўзланган мақсадга ҳам эришиб қолдик. Бу соҳада албатта ҳар бир вилоят, шаҳар, тумандаги мудофаа ишлари бўйича мутасадди ходимлар яқиндан ёрдам бериб, аввало ўзлари ўрнак кўрсатишлари даркор. Бултур Қашқадарё вилоятининг Косон ноҳияси мудофаа ишлари бўлимида бўлганимизда у ердаги деярли барча кўргазмали шиор, расм, ва плакатлар асосан собиқ СССР давлати дастури асосида рус тилида жиҳозланганига аҳамият берган эдик. Миллий руҳ, ўша ерлик Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, байналмилал жангчилар, армия ва ҳарбий-ҳаво ва денгиз қисмларида ўз хизмат бурчларини аъло даражада адо этаётган йигитларимиз ҳақида афсуски, маълумотлар йўқ даражада. Ёки Шаҳрисабз шаҳридаги Мирзо Бедил номли 3-ўрта мактабга борганимизда намунали спорт ва жисмоний тарбия майдончаси, у ерда яратилган қулай шарт-шароитларни кўриб, ҳаммамиз қанчалик қувонган эдик. Афсуски, бундай имкониятлар республикамиздаги барча мактабларда ҳам мавжуд эмас. 30 фоиз мактабларда спорт залларининг йўқлиги ёшлар ўртасида жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари етарли даражада олиб борилмаётганлигини кўрсатади. Шунинг учун бўлса керак, армияга борган кўпчилик йигитларимиз ҳатто 500 метр масофага ҳам югура олишмайди. Турникка осилиб, оёқларини ердан узишолмайди. Бунинг устига уларнинг аксарияти нимжон, заиф. Демак,

(Давоми 4-бетда).

Олий ўқув юртлари талабаларни қабул қилишга тайёрланмоқда

Ўзбекистон олий ўқув юртларида қизғин давр бошланди — кириш имтиҳонларига тайёргарлик кўрилмоқда. Бу йил имтиҳонлар тест усулида ўтади. Республикадаги барча олий ўқув юртлари 20 июндан 15 июлгача толиблардан ҳужжатларни қабул қилиб оладилар. 16 июлдан эса мусиқий, бадиий йўналишдаги касбни танлаганлар учун дастлабки имтиҳонлар бошланади. Бўлажак журналистлар, артистлар, режиссёрлар, бир қанча бошқа касб вакиллари тест синовлари бошланмасдан олдин қўшимча равишда ижодий имтиҳон топширадилар. Талабаларни тест усулида саралаб олиш муддатлари ҳам аниқланди. 26 июлда бундай синовлар олдин олий ўқув юртларининг сиртқи ва кечки бўлимларида ўтади, 31 июлда эса кундузги бўлимларда ўтади.

Республиканинг барча вилоятлари ва Қорақалпоғистондаги олий ўқув юртлари қабул комиссияларининг масъул котиблари ана шу тартиб билан таништирилди, улар Тошкентда ўтказилган икки кунлик семинарда қатнашдилар. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан Ўзбекистон олий ўқув юртларига толибларни саралаб олиш республика маркази уюштирган бу семинар тест синовини ташкил этиш ва ўтказиш масалаларига бағишланди.

Республикада олий таълим нуфузини оширишга қаратилган чора-тадбирлар мажмуи ишлаб чиқилгани семинарда таъкидлаб ўтилди. «Таълим тўғрисида» қонун қабул қилинди, уни амалда рўёбга чиқариш ишлари бошланди. Таълимни ривожлантиришни таъминлайдиган сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий чоралар тизимини, шунингдек, ёшларни тарбиялаш билан боғлиқ бир қанча умуммиллий дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишга киришилди.

Республикада ёшларга таълим бериш масалаларига давлат сиёсати, деб қаралаётганини таъкидлаб ўтилди. Хусусан истеъдодли йигитлар ва қизларни саралаб олиш ва уларга таълим беришга қаратилган тадбирлар мажмуи ишлаб чиқилган. Тест синови тизими ҳам шу мақсадга қаратилган бўлиб, бу усул бир қанча олий ўқув юртларида тажриба сифатида синовдан ўтди, мактабларда ҳам жорий этилмоқда. Бу янгилик бўлажак мутахассислар, ўқувчилар билимига ва тайёргарлик даражасига, муаллимларнинг иши сифатига янада холис баҳо беришга имконият яратди.

Ўзбекистон олий ўқув юртларида бўлажак талабаларни тест усулида саралаб олишга ўтиш чоғида таълим сиёсати соҳасида олдинги ўринларда турган кўп мамлакатлар тажрибаси ўрганилди.

Семинар қатнашчилари республика олий ўқув юртларида ҳужжатларни қабул қилиб олиш, бўлажак талабаларни саралаб олиш учун тест синовини ўтказиш муддатлари ва тартибини муҳокама қилдилар, улар олий ўқув юртларига кирувчилар учун мутахассисликлар рўйхати ҳамда тест синовлари бўйича тегишли фанлар мажмуи билан таништирилди.

(ЎзА).

Бизда ҳам зукколар бор

Москва телевидениеси орқали кўп бора КВН (Қувноқлар ва зукколар клуби) мусобақаларини томоша қилгансиз. Турли соҳада таълим олаётган бу талабаларнинг ўзаро беллашувларини кўриб, уларнинг истеъдоди ва қобилиятига тан берасан, киши. Шундай дақиқалар улар орасида ўзбекистонлик олий ўқув юртлари талабаларини ҳам кўргинг келади. Чунки, бизда ҳам битмас-туганмас истеъдод эгаси бўлган қобилиятли ёшлар кўп. Яқинда Тошкент Давлат қишлоқ хўжалик дорилфунуни куллиётлари ўртасида ўтказилган мусобақани кўрган ҳар бир киши фикримизга тўла қўшилади. Дорилфуннинг жонкуяр ўқитувчилари, талабалари нафақат ўз касб йўналишлари бўйича, балки санъат, адабиёт ва бошқа кўпгина соҳаларда ҳам «уста» эканликларини исботлаш учун мусобақа ташкил этдилар. Мусобақа дастурида турли йўналишлардаги конкурслар ўтказиш кўзда тутилган бўлиб, унда иштирок этган иқтидорли талабалар саҳна асарлари, санъат ва адабиёт бўйича билимларини, топқирликларини намоён этдилар.

— Юртимизнинг келажаги, равнақи мана шу ёшларда, бугунги талабаларда, — дейди агрокимё ва тупроқшунослик куллиёти декани Акром Азизович Примқулов. — Шу сабаб ҳам уларнинг билим олишлари, дунёқарашлари ва иқтидорларини оширишларига жуда катта эътибор берилмоқда. Бу эса ёшлар орасидан билимдон, ўта заҳилиларини «очиб бериш» имконини яратаяпти. Бизнинг дорилфунунда ҳам иқтидорли ёшлар кўп. Улар нафақат ўрганаётган соҳалари, балки санъат соҳасида ҳам жуда кучлилар.

Йиғилганлар талабалар ижросидаги куй ва қўшиқлардан завқ олдилар. Нодирабегимнинг ғазаллари ўқилди, «Моҳларойим» асаридан парча намойиш этилди. «Аёл ва гул» бадиий ўқиши намойиш этилди.

Ш. СУННАТОВ.

Евроаэробус Ўзбекистон байроғи остида

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясининг дастлабки икки экипажи Франкфурт шаҳрида Германиянинг «Люфтганза» авиакомпанияси базасида тажриба орттириб, Тошкентга қайтиб келди. Улар Оврупо мамлакатларидан Англия, Германия, Италия ва Франция фирмалари консорциумида ишлаб чиқарилаётган «А-310» самолётини бошқариш ҳуқуқини берадиган халқаро ҳужжатни олиш учун 60 кун давомида таълим олдилар.

Имтиҳон олувчиларнинг фикрича, Ўзбекистон учувчилари вазифани аъло даражада бажардилар. Улар юз балли тест усули тизимида 96 балл олдилар, бу эса халқаро қоидаларга кўра жуда яхши кўрсаткичдир. Миллий авиакомпаниянинг тўрт гуруҳи жўнаб кетди. «Люфтганза»нинг машқ базасида «А-310» самолётлари учун ҳаммаси бўлиб, Ўзбекистондан ўн тўртта экипаж тайёрланади.

Ўзбекистон пойтахтида евроаэробус июнь ойининг ўрталарида келади.

Бу хабарни «Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси бош директорининг биринчи ўринбосари Арслон Рўзметов шарҳлайди:

— Сифат жиҳатидан янги машинани ўрганиш учун ажратилган икки ой жуда тиғиз муддат. Шунга қарамай, учувчиларимиз қаттиқ синовдан муваффақиятли ўтдилар. Синовлар уч йўналишда — ердаги тайёргарлик, машқ машиналаридаги тайёргарлик ва олдиндан режалаштирилган авария вазиятида ўтди. Муболағасиз айтиш мумкинки, дам олиш учун вақтимиз қолмади. Чунки, жуда кўп янгиликларни ўзлаштиришимиз лозим эди. Синов натижаларига кўра, бизнинг билимимизга юқори баҳо қўйилди, бу ўзбек учувчиларининг маҳоратини яна бир бор тасдиқлайди.

«А-310» самолёти ҳозирги пайтда жаҳондаги энг тежамли ва қулай ҳаво кемасидир. У ерга қўнмай 10 минг километр масофага уча олади. Самолёт мураккаб ва ишончли электрон тизим билан жиҳозланган. Аммо унинг экипажи атиги икки кишидан иборат. Қиёслаш учун айтадиган бўлсак, «ИЛ-62» тоифасидаги самолётларни беш-олти мутахассисдан иборат экипаж бошқаради.

Тошкентни жаҳоннинг катта шаҳарлари билан боғлайдиган энг олис халқаро йўлларда евроаэробусдан фойдаланилади. Самолёт Тошкентга келганидан сўнг биз «Люфтганза» мутахассислари билан биргаликда йигирма мартага яқин учиб, энг қийин операцияларни бажаришни, яъни парвоз қилишни ва қўнишни пухталаштиришимиз керак. Айни бир пайтда олмониялик ҳамкасбларимиз аэродромда ишлайдиган ходимларни ўқитадилар, улар ҳам имтиҳон топширадилар.

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси яқинда Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида ясалган «ИЛ-114» самолётларини ҳам олади. Бу ишончли турбовинт машина бўлиб, 64 йўловчи сиғади. Бу самолётлардан республика ҳаво йўлларида фойдаланилади. Улар унча тежамли бўлмаган ва эскириб қолган «АН-24» ва ЯК-40» самолётларининг ўрнини эгаллайди.

(ЎзА мухбири).

СУРАТДА: А. Рўзметов янги аэробус макети билан.
Суратчи: Р. ШАГАЕВ. (ЎзА).

Кеча бугун эртага

● **РОССИЯ** Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Руслан Хасбулатовнинг соғлиғи бирдан ёмонлашиб қолган. У журналистлар билан ўтган куни ўтказган матбуот конференциясидан сўнг уйига кетишга мажбур бўлган.

● **БУГУН** Россия халқи мустақиллик кунини кенг нишонлайди. Бундан уч йил муқаддам Кремлнинг Съездлар саройида мустақиллик Декларацияси қабул қилинган эди.

● **ОЗАРБАЙЖОН** Президенти Элчибейнинг таклифига биноан таниқли сиёсат арбоби Ҳайдар Алиев Бокуга келган. Унга ҳукуматни бошқаришни ва парламентга етакчилик қилишни таклиф этишмоқчи бўлишди.

Аммо, Туркия телевидениеси хабарларига қараганда, у бу таклифларни рад этган.

● **ДУНЁДА** ҳозирги кунда 233 миллиардер бор экан. Ер юзидаги энг бой одам Бруней султони Хаасcанал Болкиах бўлиб, унинг хазинасидаги бойлиги 37 миллиард доллар экан.

● **ЎРТА ОСИЁ** темир йўли маъмуриятининг қарорига биноан шу ойдан бошлаб, пўлат изларининг тунги вақтда ишловчи барча меҳнатчилари маошига дурустгина қўшимча тайинланди.

● **РОССИЯ** ташқи ишлар вазири Андрей Козирев Греция пойтахтига келди. Бугун у Шимолий Атлантика ҳамкорлиги кенгашининг мажлисида иштирок этади.

● **ПЕКИНДА** 21 майдан 11 июнга қадар Қозоғистон, Қирғизистон, Россия ва Тожикистон ҳукуматлари делегациялари музокараларининг ўнинчи даражаси ўтди. Музокаралар чегара теграсида қуролли кучларни ўзаро қисқартириш ва ҳарбий соҳадаги ишончни мустаҳкамлаш масалаларига бағишланган.

Музокаралар шу йил кузда Москвада яна давом эттирилади.

● **ЯПОНИЯДА** чиқадиган «Йомиури» газетасининг хабар қилишича, ўтган ҳафтада Хитойнинг жануби-ғарбидаги Сичуань вилоятидаги Жэньшоу уездида маҳаллий маъмурлар билан тўқнашувда 15 мингдан ортиқ деҳқон қатнашди. Газетанинг ёзишича, қишлоқ аҳлининг ирригация ва йўлларни таъмирлашга солиқнинг кўплигидан норозилиги ғалаён чиқишига сабаб бўлган.

● **ФИЛИППИН** полицияси Манила шаҳрида президент Фидель Рамос ҳозир бўладиган минбар остига бомба қўйишга уринаётган икки кишини қамоққа олди. Бугун Филиппин миллий байрами — Мустақиллик куни муносабати билан давлат бошлиғи ҳарбий парадда ҳозир бўлади ва тўпланганлар ҳузурида нутқ сўзлайди. Учинчи жиноятчи полициячилар билан отишмадан кейин ғойиб бўлди.

● **АМРИҚО** Қўшма Штатлари Араб — Исроил сулҳ музокараларида шу музокараларни ўтказиш қоидаларини бузаётган ва музокарадан кўзда тутилган мақсадларни менсимаётган Исроил ҳукуматини рағбатлантирмоқда, деди Фаластин Озодлик Ташкилоти ижроия қўмитасининг раиси Ёсир Арафат Исроил босиб олган араб ҳудудларида фаластинликлар исёнининг 67-ойи бошланиши муносабати билан Тунис пойтахтида сўзлаган нутқида.

Бизнинг мусоҳаба

ТАРИХНИНГ ҲАМ ҚУЛОҒИ БОР

КЎҲНА ВАТАНИМИЗ — Турон тарихида Амир Темурнинг ўрни алоҳидадир. У барпо этган буюк салтанат неча асрларнинг тадқиқот манбаи бўлиб келмоқда. Жаҳонгир фаолияти билан боғлиқ бўлган бор ҳақиқатни айтиш истаги муаррихларимизга тинчлик бермаётир. Бўҳронли даврларни кўравериб кўзи пишиб кетган кекса тарихчилар ёнига ёшларнинг дадил кириб келаётгани, айниқса, қувончлидир. Шундай ёш ва умидли тарихчилардан бири Мурод Мирза АҲМАДҚОРИ ўғли.

Биз Муродга бир неча саволлар билан мурожаат этдик.

— Шундай мавзулар борки, унча-мунча одам унга қўл уришга журъат этолмайди. Амир Темур мавзуси ҳам шундай — бу мавзуга қўл урганларнинг қанчаси раҳмат ўрнига тепки еганлиги маълум. Ҳатто ҳозир — истибдод занжирлари узилиб, истиқлол қуёши бошимизга нур соча бошлаган бир паллада ҳам бу мавзуни қалтис санаб яна фурсат кутаётганлар бор. Айтинг-чи, соҳибқирон меросини ўрганишга бўлган қизиқиш сизда қачон уйғонган эди?

— Қизиқиш барча болаларга хос хислат. Мактаб дарсликларида Амир Темурга нисбатан айтилган икки оғир сўз (у ҳам бир ёқлама) табиийки, ҳеч кимни қониқтирмайди. Қониқмаслик эса ҳамиша янги маълумотларга эга бўлиш истагини уйғотади. Шу маънода соҳибқирон меросига қизиқиш ўқувчилик йилларимдаёқ юрак тубида ниш урган эди, деб айтишим мумкин. Лекин унинг униб чиқишига туртки кейинчалик, 1989 йилнинг кишида — номзодлик диссертацияси учун манбалар излаш мақсадида Ўзбекистон Марказий ҳужжатасрови (архиви)га борганимдан сўнг пайдо бўлди. Диссертациям мавзуси бўлмиш масжид ва мадрасалар, умуман ислом дини меъморий обидаларини ўрганиш жараёнида беихтиёр равишда Амир Темур шахси билан яқиндан танишишимга тўғри келди. Кўпроқ ўрганганим сайин ҳеч нарса билмаслигим аён бўла борди. Мактабда бизга босқинчи, каллакесар, саводсиз ва золим деб уқтиришган одам бу ердаги ҳужжатларда бутунлай бошқача тасвирланганини кўриб ҳайрон қолдим. Шунда хаёлимдан бир фикр кечди: бу ерда жаҳонгирнинг бунёдкорлигини исботловчи далиллар бор экан, унинг маданиятимизга қўшган ҳиссасини ўрганса бўлмасмикин?

Бу ниятимга озми-кўпми эришдим ҳам. «Гулистон» журналининг 1991 йил 5-сонида «Амир Темурнинг мангу обидалари» сарлавҳали катта мақолам эълон қилинди. Бу иш жараёнида соҳибқирон шахсига бўлган меҳр-муҳаббатим ортгандан ортиб борди. Ана шундай ҳиссиёт оғушида «Бунёдкор Амир Темур» номли китобимни ёзиб тугатдим. Бироқ...

— Сезиб турибман, ҳомий тополмаганим учун уни нашр эттиролмай турибман, демоқчисиз, шундайми?

— Шундай. Аммо бунинг учун хафа бўлишга улгурмадим ҳам. Худди шу кезларда филология фанлари доктори, профессор Малик Муродов мени йўқлаб, «Гулистон»да босилган мақолам билан танишиб чиққанликларини ва агар хоҳласам «Ёш ленинчи» (ҳозирги «Туркистон») газетаси ташаббуси билан ташкил этилган «Амир Темур юрган йўллар бўйлаб» халқаро илмий экспедицияда қатнашишим мумкинлигини айтдилар. Мен ўйлаб ҳам ўтирмадим, дарҳол розилик билдирдим. Негаки бундай экспедицияда иштирок этиш мен учун шарафли эди.

Ниҳоят, орзиқиб кутилган палла келди. Биз Қашқадарё вилояти — Амир Темур туғилиб ўсган юрт — кўҳна Кеш шаҳрига йўл олдик. Воҳада 16 кун бўлиб, кўпгина маълумотлар тўпладик. Қолган 4 кун Бухоро, Самарқанд ва Жиззах вилоятларида бўлиб ўтди.

— Эсингиздами, ўшанда 1991 йилнинг августи эди. Таҳририят биноси олдидан карнай-сурнайлар билан кузатилган экспедиция аъзоларини худди шу жойда ими-жимида кутиб олинганди. Чунки бу пайтда ГКЧПчилар бутун Иттифоқда эълон қилган фавқулодда ҳолатнинг совуқ шамоли ҳали эсиб турарди.

— Ҳа, сиёсий вазият ғоят даражада мураккаб эди. Бизни—экспедиция аъзоларини, қолаверса, уни ташкил қилган газета раҳбариятини худо бир асради, деб айтиш мумкин. Гарчанд экспедиция йўлга чиққан пайтда демократия ва ошкоралик деган гаплар кенг истеъмолда бўлса-да, миллий уйғонишимизни бўғиб ташлашга жон-жаҳди билан интилаётган кучлар ҳали ўз нуфузини йўқотмаган эди-да! 30-йилларни эслатувчи қатағон бошланиши учун биттагина ишора кифоя эди. Йўқ, хайрият, таҳликали онлар тез ўтиб кетди. Яна ўн кундан сўнг Ўзбекистон Олий Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида Президентимиз Ислом Каримов собиқ Иттифоқдаги республикалар орасида биринчи бўлиб жумҳуриятимизни мустақил деб эълон қилди. Бошимизда қовоқ уюб турган қора булутлар тарқаб кетди....

— Куни кеча давлатимиз раҳбари ёзувчилар билан бўлган учрашувда тарих ҳақида тўхталиб, бобокалонларимиз, хусусан Амир Темурнинг давлат юритиш сиёсатини чуқур ўрганиш, ҳатто баъзи ўринларини бугунги кунга татбиқ этиш лозимлиги тўғрисида ўз мулоҳазаларини билдирди. Ваҳоланки, биз шу пайтгача буни пайқамай келдик, ёки пайқасак-да, юрак ютиб айтолмадик. Худди шу маҳдудлик ва беписандлик сабаб 1941 йилда соҳибқироннинг қабри очилганди. Ҳанузгача шу шаккоклик хусусида халқ орасида ҳар хил сўзлар ради. Аслида нима бўлган эди?

— Қабрни очиш фикри кимлардан чиққан ва бунга кимлар йўл берган, бу ҳақда матбуотда чиқишлар бўлганлигидан хабарингиз бор. Лекин, ўйлайманки, бу воқеа кинолентага туширилганини кўпчилик билмаса керак. Изланишларимга мукофот бўлдими ёки тасодиф деганлари рост эканми, ишқилиб ана шу 25-30 дақиқалик фильм яқинда менинг қўлимга тушиб қолди.

— Наҳотки?!

— Балки бу бахтдир. Ҳаммасидан ҳам ана шундай нодир асар йўқолиб кетмаганига суюнаман. Аммо... фильмни кўриш учун қўлга олган заҳотим вужуд-вужудимда қандайдир бир қўрқинч пайдо бўлганини айтишим лозим. Ҳужжатли, овозсиз фильм чиндан ҳам қўрқинчли эди: ана, экспедиция аъзолари трос билан қабр устидаги оғир мармартошни катта қийинчиликлар билан кўтаришди! Ана, қабр очилди! Унинг тўрт тарафи мармар плиталардан иборат. Ўртада ёғоч тобут! Ана, тобутнинг ёғочлари кўчириб олинди!..

Бу ёғини айтиш жуда қийин. Не кўз билан кўрайки, соҳибқироннинг суяклари кўринди. Калла суяклари эса қорайиб кетган. Сўнг... Амир Темурнинг калла ва болдир суяклари қўлма-қўл бўлди. Қабр очилиши билан бир киши дарҳол суякларнинг қай аҳволда турганлигини суратга олишни бошлаб юборди. Ана, Қори Ниёзий ва ҳайкалтарош рассом М. Герасимов стол устидаги бош чаноғининг соч толаларини нима биландир ушлаб кўришмоқда, балки кўчириб олишаётгандир?!..

Фильмда Улуғбек қабрининг очилиши ҳам акс этган. У тошдан ясалган тобутда кийими билан (шаҳид кетганлиги сабабидан шундай бўлса керак) дафн этилган эди. Кийимлар худди қоғознинг ёнгандан кейинги тусини олган.

Ҳозир мен Амир Темурнинг соқоли, мўйлови, сочларининг толалари қаерда эканлигини, ҳужжатли фильм қаерда сақланаётганини биламан. Вақти келиб, агар Амир Темур музейи ташкил этилса, бу ҳақда албатта огоҳ этаман...

— Соҳибқирон шунчалар буюк зотки, у ҳақда барча тарихий шахсларга нисбатан бўлгани каби олимлар ўртасида қарама-қарши фикрлар юради. Сизнингча, ул зотнинг шахсиятини қандай позициядан туриб ўрганмоқ керак?

— Бизда узоқ йиллар нафақат тарих, шунингдек барча ижтимоий фанларда тадқиқотлар ҳам бир ёқлама олиб борилди. Ваҳоланки, тарихни ҳаққоний ёритиш учун оқни оқ, қорани қора дейиш муҳим аҳамиятга эга. Амир Темур сингари миллий қаҳрамонларимизнинг фаолиятини баҳолашда «давр шамоли»ни кутиб турмайлик. Ҳозир Темурга нисбатан қарашлар, иншооллоҳ, самимий, холис. Мен ҳам шу мавзуда бир-икки нарсаларни ўйлаб юрибман, насиб қилса бу ҳақда алоҳида гаплашармиз.

— Қизиғи шундаки, Темур гоҳ саркарда, гоҳ меъмор, гоҳ ўта диндор киши сифатида тасвирланади.

— Учала ҳолда ҳам муаллифлар ҳақ. Чиндан соҳибқирон ҳам буюк саркарда, ҳам ажойиб меъмор, ҳам дин ҳомийси бўлган. Бундан ташқари, кўпгина инсоний хислатлар: камбағалпарварлик, етим-есирларнинг бошини силаш, жасурларнинг қадрига етиб, қўрқоқлардан нафратланиш, шунингдек олимларнинг ҳурматини жойига қўйиш каби масалаларда ҳам бобокалонимизнинг олдига тушадиган зот йўқ эди, десак, асло муболаға бўлмайди. Лекин, айтиш мумкинки, Амир Темурнинг саркардалигига қараганда (балки бу ҳам биз улғайган даврнинг талабидир) меъмор ва диндор эканлиги хусусида нисбатан камроқ тадқиқотлар олиб борилган. Ўрганса, тадқиқ этса арзийдиган манбалар эса жуда кўпдир. Дарвоқе, муқаддас китобимиз, ҳозирда Мовароуннаҳр диний риёсатида сақланаётган Усмон Қуръонининг асл нусхасини ҳам Амир Темур олиб келтирган эди.

— Ўзлигини англаш ҳисси тобора қалбларимизни чуқуррoқ эгаллаб бормоқда. Аммо, бу хайрли ишни бир бутун ҳолида намоён этиш учун йирик бир марказ даркорга ўхшаб қолди.

— Худди шу мақсадни кўзлаб ўтган йили «Амир Темур маърифий жамияти» тузилди. Унга таниқли тарихчи, темуршунос олим, Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Бўрибой Аҳмедов бошчилик қилмоқда. Ўрни келганда устозинг «Амир Темур ҳазратлари ҳаром ишларни ёмон кўрганлар, шунинг учун ишимизни доимо ҳалоллик билан олиб боришимиз керак» деган сўзларини таъкидлашни истардим.

Дарҳақиқат, илмга ҳаром аралашса, у илм бўлмайди. Илм сохтакорликни ва ёлғон шарҳларни ёқтирмайди. Бугун бизга ҳам осон, ҳам қийин вазифа юклатилган — ўтмиш аждодларимиздан қолган тарихни ҳеч бир қўшиб-чатишларсиз, асл ҳолича баён этиш ва келгуси авлодларга етказиш лозим. Осонлиги шундаки, тарих учун манбалар етарли даражада кўп, қийинчилиги шундаки, кейинги юз ўттиз йил ичида тарихимизга ёлғон-яшиқ ва ҳатто ошкора бўҳтондан иборат саҳифалар ҳам аралашиб қолди. Ростни ёлғондан ажратиб олиш эса, яхши биласизки, ўз-ўзидан бўладиган иш эмас, ҳали анчагина машаққат чекишимизга тўғри келади.

Ҳа, Темур ва темурийлар даври олий ўқув юртларида алоҳида фан сифатида ўқитишга арзигулик яхлит бир тарихдир. Шунчалар яхлитки, уни фақатгина кўҳна дарахтнинг ўқ илдизига қиёслаш мумкин. Дарахт эса, маълумки, ўқ илдизисиз яшолмайди. Ваҳоланки, бизни узоқ йиллар мобайнида асосий томиримиздан маҳрум этмоқчи бўлишди. Очиғини айтганда, қандайдир маънода бунга эришишди ҳам. Дунёдаги энг ёмон иллат — лоқайдлик касаллиги бизнинг халқни ҳам четлаб ўтмади. На ўтмиши ва на келажаги устида бош қотирмайдиган муайян бир қатлам юзага келди. Яхшики, улар кўпчилик эмас. Менинг назаримда ҳозир қудратли бир марказ тузилгунга қадар худди шу йўналишда фаолият кўрсатаётган жамиятларга, хусусан юқорида мен қайд этган «Амир Темур маърифий жамияти» ва «Амир Темур ўтган йўллар бўйлаб» халқаро илмий экспедициясига ҳар томонлама, шу жумладан, моддий ёрдам кўрсатиш лозим. Ҳоҳ бу алоҳида шахслар ёки бўлмаса, савобталаб фирмалар, ташкилотлар томонидан бўлсин, барибир шундай ёрдамсиз тўла-тўкис мақсадга эришиш қийин.

Шу билан бирга менинг назаримда, жаҳонгирнинг музейини ташкил қилиш фурсати етди. Агар иложи бўлса, Япония сингари ривожланган мамлакатлар техникасидан фойдаланиб, «Гўри Амир»даги қабрларга қўйилган марҳумларнинг жасадлари борйўқлигини ҳам аниқлаб олмоқ керак. Бу деганимиз, қабрларни яна очиш керак, дегани эмас. Мен бу ўринда қабрларни очмасдан, аппаратлар ёрдамида текшириб кўришни назарда тутяпман.

Гап шундаки, бу масалада ҳам турли, бир-бирини инкор этувчи маълумотлар мавжуд. Масалан, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» ҳафталигининг 1990 йил 16 ноябрь сонида қуйидагича ёзилади: «1942 йилнинг 16-17 декабрь кунларида (демак, қабрлар очилгандан кейин орадан бир ярим йил ўтгач) мақбарадаги қабрларнинг қопқоқлари қайтадан очилди. 19-20 декабрь кунлари қабрларга суякларни жойлаштириш ишлари олиб борилди. Суяклар қазилган пайтда қандай учратилган бўлса, худди шу тарзда жойлаштирилди...» «Халқ сўзи» рўзномасининг 1991 йил 23 июнь сонида эса М. Герасимовнинг шогирди «суяклар 1945 йилда жой-жойига қўйилган» деб ёзади. Буларни ўқиб, соҳибқироннинг суяклари жойида эканлигига ҳам ишонгинг келмайди. Унинг устига Амир Темурнинг тобути Самарқанддаги тарих музейида сақланса, ушбу тобутнинг қопқоғи Тошкентдаги Ўзбекистон халқлари тарихи музейида турибди. Кўрдингизми, одамни қийнайдиган масалалар қанчалар кўплигини...

— 1996 йилда Амир Темур таваллудига 660 йил тўлади. Бундан 60 йил, лоақал 10 йил муқаддам соҳибқироннинг ҳурматини жойига қўёлмаганимиз тушунарли. Замон йўл бермаган эди. Лекин энди биз мутеликдан қутилган мустақил давлатмиз. Ихтиёримиз ўзимизда. Кимни олқаймиз ва буни қай даражада амалга оширамиз — бу билан ҳеч кимнинг иши йўқ. Шундай экан, жаҳонгирнинг 660 йиллиги кенг миқёсда нишонланиши керак. Сизнингча, бу санага тайёрмизми? Энг аввало нималар қилишимиз лозим, деб ўйлайсиз?

— Тайёргарлик билан боғлиқ бўлган расмий ва моддий жиҳатлар тўғрисида бир нарса деёлмайман. Лекин менинг билганим шуки, асосий омма бу санани маънавий жиҳатдан нишонлашга руҳан тайёр. Бу жараён қарийб бир неча ўн йиллардан бери кечмоқда. Кўчаларнинг Амир Темур номи билан аталиши, унинг ҳайкалини яратиш ва шунга ўхшаш тараддудлар эндиликда ҳеч кимни ҳайратлантирмайди. Халқ буларни оддий ва истиқлолдан келиб чиқадиган мантиқий тадорлар сифатида қабул қилмоқда.

Аммо мени, шу жумладан барча тарихшунос олимларни қийнаб келаётган бир муаммо борки, уни ҳал қилмай туриб биз ушбу санани кўнгилхотиржамлик ва қалбда бир таскин олиб кутиб ололмаймиз. Мен бу ўринда турли йилларда ва турли сабабларни рўкач қилиб олиб кетилган, талон-тарож қилинган Амир Темур ва темурийларга оид маданий ёдгорликларни назарда тутяпман. Уларни иложи борича тезроқ ва тўла ҳолда юртимизга қайтариш керак.

Минг надоматлар бўлсинким, Амир Темур бобомиз мерослари узоқ йиллар хўрланди. Хўрландигина эмас, топталди ҳам. Турли даврларда «марказ»дан илмий экспедиция ниқоби остида келиб, ёдгорликларимизни оёқ ости қилдилар, қулай бўлганда, ўзлариники қилиб олдилар...

Бир неча мисол: 1895 йили рус олими Н. И. Веселовский раҳбарлигида «ўрганиш»га келган гуруҳнинг илмий тадқиқотлари натижаси ўлароқ «Гўри Амир»нинг нафис безакли нақшкор эшиги Петербургга жўнатилди. Мақбара ғарбий томонидаги эшикнинг табақаси эса... сотилди. Ҳозир у Лондондаги музейда турибди.

1903 йили мақбарадаги ойна кўпориб олиниб, император Александр III музейи учун юборилди.

1905 йили мақбара пештоқидаги «Жаҳонгир Амир Темур Кўрагоннинг қабри, Худо уни раҳмат қилсин...» дейилган битик ўғирланди ва 1906 йили Константинопол (ҳозирги Истанбул)даги туркиялик бир савдогарга арзимас пулга сотиб юборилди. Ҳозир бу лавҳа Санкт-Петербургда Эрмитажда турибди. Шунингдек, Эрмитажда Амир Темурнинг 1391 йили Тўхтамиш устидан қозонган ғалабаси муносабати билан ёзилган тош ҳам бор. Унда шундай лавҳа битилган: «Турон султони Темур икки юз минг кишилик қўшини билан Тўхтамишга қарши урушмоққа кетди».

Афсуски, бундай қингир ишлар жуда кўп бўлган. Қайси бирини айтай. Агар уларни юртимизга қайтара олсак, жуда катта савобга қўл урган бўлар эдик...

БИЗ МУРОД билан тез-тез учрашиб турамиз. Гоҳ мақола кўтариб, гоҳ шунчаки, ҳол-аҳвол сўрашгани таҳририятга келиб туради. Кўпроқ тарих ҳақида гапиради. Куйиниб, жўшиб-жўшиб гапиради. У билан суҳбатлашиб ўтираман-да, беихтиёр хаёлга толаман, назаримда тарихнинг ҳам қулоғи бордек туюлиб кетади. Сўнг ўзимча хулоса чиқараман: «Агар тарихнинг қулоғи борлиги рост бўлса, худди шу Мурод ва Муродга ўхшаган заҳматкашлар ўз ҳатти-ҳаракатлари билан унинг қулоғини очишади». Яқин йиллар ичида шундай бўлишига жуда-жуда ишонгим келади.

Зайниддин РИХСИЕВ.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

833-ҚАРОР МАЪҚУЛЛАНДИ

Саудия Арабистони, Қувайт, Бирлашган Араб Амирликлари, Баҳрайн, Қатар ва Уммон Султонлиги ташқи ишлар вазирлари БМТ Хавфсизлик Кенгашининг 833-қарорини маъқуллладилар. Бу қарорда Ироқ-Қувайт чегараси узил-кесил тасдиқланган ва иккала мамлакатнинг даҳлсизлиги кафолатланган.

Форс кўрфазидаги Араб давлатлари ҳамкорлиги кенгаши мамлакатлари ташқи сиёсат маҳкамалари бошлиқларининг Жидда шаҳрида бўлиб ўтган конференциясида қабул қилинган якунловчи баёнотда Қувайт танглигини бартараф этиш юзасидан БМТнинг барча қарорларини бажаришни ва Ироқда ҳамон тутқун бўлган Қувайт фуқароларини қўйиб юборишни Ироқдан талаб қилинди. Улар Ироқнинг бирлиги ва ҳудудий яхлитлиги сақланиб қолиши тарафдори эканликларини билдиришди.

ҚЎШИНЛАРНИНГ ҚЎШМА МАШҚИ

ФРАНС-ПРЕСС ахборот маҳкамасининг Қувайт Мудофаа вазирлиги эълон қилган ахборотга асосланиб хабар қилишича, Форс кўрфазининг шимолий қисмида **Қувайт, Амриқо, Буюк Британия қўшинларининг қўшма машқи бошланди. «Сергак посбон» номини олган бу машқлар давомида десант туширилади, самолётларнинг қўшинларга мадад бериши, шаҳарда жанговар ҳаракатлар олиб бориш масалалари пишиқтирилади, шунингдек,** жанговар отишлар ўтказилади. Машқ 7 кун давом этади.

(ЎзА).

«НОВИБ» «ОРОЛ»ГА ЁРДАМ БЕРМОҚДА

Нидерландиядаги «Новиб» хайрия ташкилоти Оролбўйидаги экология фалокати оқибатларини тугатишда республикамиз билан ҳамкорлик қила бошлади.

Бу ташкилот турли мамлакатларга, шу жумладан, экология фалокати зарар етказган давлатларга ҳар томонлама ёрдам бериш билан шуғулланади. «Новиб» айни шу соҳада МДҲ мамлакатларидан Ўзбекистонга, шунингдек, биродаркушлик урушидан жабр кўрган Тожикистонга ёрдам бермоқда. Ташкилот Голландия ҳукумати берган маблағдан; шунингдек, аҳоли хайрияларидан фойдаланади. Жаҳондаги кўп давлатларда «Новиб»нинг бўлимлари бор.

У Ўзбекистондаги дастурини бундан бир йилча муқаддам ЮНЕСКОнинг «Инсон ва биосфера» дастури Ўзбекистон миллий қўмитаси негизида Тошкентда ташкил этилган «Орол» халқаро хайрия жамияти билан биргаликда амалга оширмоқда. «Орол» жамиятининг аъзолари турли мамлакатларнинг ҳукуматларига ва халқларига баённома юборган эдилар. «Новиб» «Орол» жамиятининг даъватига биринчилар қатори жавоб берди.

Бу ташкилот «Орол»га энг замонавий алоқа воситалари сотиб олиш, бошқа эҳтиёжлар учун 17 минг АҚШ доллари ажратди. Оролни қутқаришга доир илмий-техникавий лойиҳаларни пул билан таъминлаш — ҳамкорликнинг иккинчи босқичидир.

Голландияликлар Оролбўйига сафар қилдилар, сафар якунлари асосида Орол денгизи фалокати ҳақида маълумот тайёрлаб, уни жаҳон банкига тақдим этдилар.

«Новиб» Вашингтонда Орол муаммоларига бағишланган конференция ташкил этиб, анжуман ишига кенг халқаро жамоатчиликни жалб этиш ниятидадир. Ташкилот мутахассислари тез орада яна Оролбўйига борадилар.

И. ГРЕБЕНЮК, ЎзА мухбири.

Хорижда нима гап?

«Ал аҳром» газетасининг хабар қилишича, Миср Бош вазири Атеф Сидқи билан Сурия Бош вазири Маҳмуд Зуаби ўзаро муносабатларнинг ҳолатига юқори баҳо бердилар. Иккала мамлакатнинг ҳукумат бошлиқлари Қоҳирада ўтаётган Миср — Сурия ҳамкорлик комиссиясининг мажлисида раислик қилмоқдалар. Бош вазирлар сиёсат, иқтисодиёт, маданият ва илмий тадқиқот соҳаларидаги икки томонлама алоқаларни янада кучайтириш кераклигини ҳам айтдилар.

* * *

Яқин Шарқдаги аҳволни тинч йўл билан бартараф этиш юзасидан Амриқо пойтахтида ўтказилаётган икки томонлама музокаралар келгуси сешанба куни яна бошланади, деб хабар қилди АҚШ давлат департаментининг расмий вакили Жозеф Снайдер.

Мулоқотни қарийб бир ой танаффусдан кейин давом эттириш ҳақида юборилган таклифни Исроил, фаластинликлар ва араб ҳукуматлари қабул этишди, деди у.

ИСПАНИЯ. МАДРИДДА БУНДАЙ УЙЛАР КЎП.

Р. ЖАББОРОВ олган сурат.

ДАНГ ва БАРАНГ ОЛАМ

ҲАЙВОНЛАРНИ ЙЎҚОЛИШДАН АСРАЙДИ

● **ШВЕЙЦАРИЯЛИК** мутахассислар ажойиб митти қурилма яратишди. Бу электрон қурилма ҳайвонлар учун зарарсиз бўлиб, у ҳайвонлар терисининг ичига жойлаштирилади, бироқ унинг ҳажми гуруч донасидек бўлгани учун ҳам ҳайвонларда ноқулайлик сездирмайди.

Қурилма ўзидан махсус кодли сигнал тарқатиб туради. Шу сабабли энди ҳайвон йўқолса ёки ўғирланса, уни топиш осон кечади. Ҳозир бу қурилма Швейцария дўконларида 50 франкка (30 доллардан сал ортиқ) сотилмоқда.

НОРВЕГИЯ УЧИНЧИ ЎРИНДА

● **БИРЛАШГАН** Миллатлар Ташкилоти ўтказган тадқиқотларга кўра, Норвегия давлати аҳолисининг турмуш даражаси жиҳатидан дунёда учинчи ўринни эгаллаб турибди. Осакада чиқадиган «Афтенпостен» газетасида ёзишларича, Япония билан Канадагина бу мамлакатдан олдинги ўринларда турадди. Тўғри, агар хотин-қизларнинг аҳволи алоҳида ҳисобга олинадиган бўлса, Япония биринчи ўриндан ўн еттинчи ўринга тушиб қоладди.

Шуни эътироф этиш керакки, турмуш даражасини белгилашда одамларнинг узоқ умр кўриши, таълим даражаси, аҳолининг харид қобилияти асосий омил ҳисобланган. Тадқиқотлар 178 мамлакат аҳолиси ўртасида олиб борилди.

УЛКАН КАРТОШКА

● **ИОРДАНИЯ** билан Саудия Арабистони ўртасида жойлашган экин майдонида дунё бўйича энг катта картошка етиштирилди. Унинг оғирлиги 13,6 кило бўлиб, Гиннеснинг «Рекордлар китоби»га қайд эттириш учун самолётда Лондонга олиб келинди. Китобда қайд этилишича, аввалги рекорд бундан 30 йил бурун Англияда етиштирилган 10,4 килоли картошкага насиб этган экан.

«Туркистон» мушоираси

УЛАРНИНГ ЎЗ АЙТАР СЎЗИ БОР

ҲАР ИККИ гапидан бирининг қофия ва вазнини келиштириб сўзлайдиган шоиртабиат халқимиз бор. Аммо шу айтганларим шеър, деб ҳеч ким даъво қилмайди. Чунки бу юртда ҳақиқий шеърнинг қадри ниҳоятда баланд. Шунданми, ҳар вақт кўнглимизда гўзал, нафис мисраларга чанқоқлик сезамиз. Янги-янги овозларни соғинамиз. «Овози тошларни ёрар куйчилар, қанчалаб сеҳргар шоирлар керак» (Шавкат Раҳмон) деганда шоир балки шуни назарда тутгандир.

Не-не асрлар, даврлар силсиласидан омон келаётган бул қадим соқов тошларни куйлата оладиган сеҳргар шоирлар борми? Бу саволга мағрур туриб «бор» дея жавоб бермоқликка ўзимизда журъат сезамиз. Уларнинг бирлари ёнимизда, бирлари олис вилоятларнинг чекка қишлоқларида, дашту-биёбонлар бағрида сўзларнинг минг хил рангда товланишига маҳлиё бўлиб юрибдилар. Ўз Дунёларини кашф этиш билан оворалар. Улар топган шу ёруғ Дунёлар сизу-бизга муборак бўлсин!

Бугун таҳририятимизга умид билан ўз машқларини олиб келаётган, юбораётган шоирларнинг битикларини ўқиб, бир нарсага иймон келтирамиз: шеъриятимизга янги авлод кириб келмоқда. Уларнинг ижоди мавзуларнинг ранг-баранглиги, туйғуларнинг мусаффолиги, изтиробларнинг табиийлиги билан ажралиб туради. Ҳар гулнинг ўз ҳиди бўлганидек, бу шоирлар ҳам асло бир-бирларига ўхшамайдилар. Энг муҳими, уларнинг ўз айтар сўзи, ўз дарди, ўз соғинчи бор.

«ТУРКИСТОН МУШОИРАСИ»нинг бу сонида ҳам анъанавий жуғрофий хилма-хиллик сақланди. Саҳифамизга қадим Туркистоннинг турли ўлкаларида яшаб, ижод қилаётган шоирларнинг шеърлари саралаб олинди. Азиз муштарий, сиз кўпдан излаб юрган шоирни мана шу мушоирамиз иштирокчилари ичидан топарсиз, деган умиддамиз.

Сирожиддин РАУФ,
Ижодкор ёшлар бўлимининг мухбири.

Саодат НАИМ қизи

Гулларнинг лабида уйғонган дунё

Этагимни ўпган майсалар,
Ҳурларнинг исини қучиб ётади.
Алвон чойшабини силкиб капалак
Тошларни уйғотади.
Мен армондан толиқдим, ота.
Ғамбода дарахтлар ложуворд кеча
Ойнинг нурларига сочини чаяр.
Гулларнинг лабида уйғонган дунё,
Соҳир куйлар ичра чайқалар
Мен соғинчдан ўртандим, ота.
Қай пайт сағир кунлар қариб-қартаяр,
Сочларимда йилларнинг чанги.
Сунбула тизнга бошимни қўйиб
Сиз кечган йўлларда ўлсайдим, ота.
Хавотирнинг кўнгли тинчийди...

* * *

Тақдир снёҳ тўкди бошимдан,
Кунларимнинг бети қорайди.
Гуллар снёҳ, йўлаклар снёҳ
Бардошнинг бардоши торайди.
Деразанинг кўзлари сўқир
Снёҳ уйга киролмас умид.
Инқиллайди снёҳ остона,
Йўл тўсади: «Йўқол, кет».
Девона аёлдек териб юради
Ўлган илинжларни лой кўчалардан.
Худо, қачон раҳминг келади,
Кузнинг ранги тул кечалардай.
Тақдир снёҳ тўкди бошимдан
Руҳим снёҳ... снёҳ вужудим,
Снёҳ азоб... снёҳ мурувват,
Мен дунёга келиб не кўрдим?!

* * *

Кемтик дунё қорачиғида
Армон билан бирга кемтилдим.
Илоҳий нур қолиб бир четда
Сариқ чирмовиқлар менга интилди.
Бир юпанчга зор қолган кўнгил
Тошлар ичра эзилди, синди.
Кўксимдаги оппоқ тўлқинлар
Кемасини чўктириб тинди.
Мен кимнидир кутган дунёда,
Кимдир мени худодан сўрар.
Азоб, азоб севмоқлик азоб,
Севилмоқлик ундан ҳам баттар.
Кемтик умид, кемтилган соғинч,
Эгасининг этагин тутар.
Руҳим юпанчининг қўлида,
Қачон кемтилганин унутар...

* * *

Кунларнинг хаёли осилиб борар,
Бардошнинг киприги тўкилиб.
Карахтлик англолмай имиллар,
Ишқ уфқда қолар ўкиниб
Мен сизни севмайман.
Бу сокин дунёда яшамоқ оғир,
Кўз куюк... сўз куюк... бу мавсум —
Капалаклар келмай қўйган боғларга
Зумуррад атиргул инграйди маъсум.
Мен сизни севмайман.
Ниначилар қароғимга йиқилар
Бир ҳовуч хўрсиниқ пойимда ҳайрон,
Абрнинг юраги сиқилар
Томар қон, томар қон, томар қон...
Мен сизни севмайман.
(Йўқ, йўқ ишонманг).

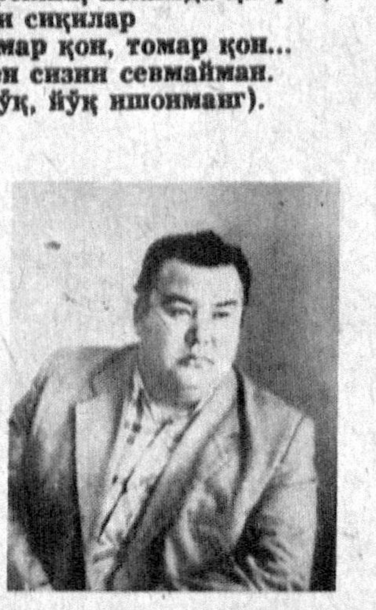
Саъдулла АБДУЛЛАЕВ

Фаслларнинг шифо шамоли

Олам яралганда йўқ эди девор
Ҳа, оддий девор!
Ҳамма нарса,
Ҳамма ер
Тенг эди ҳаммага.
Бу мудҳиш ҳодиса рўй берди овдан сўнг
Ўлжа мўл тегди кучлига, ожизга оз
Девор ташлангандн шу чоқ одамлар орасига
Деворки, оддий, нафс девори
Онгсиз одамлар қурган девор эди бу.
Девор бизга мерос қолди
Шакл-шамойилин ўзгартдик
Эллар, элатлар орасига қурдик ҳар
хил девор
Айлантириб чиқдик ҳатто
Оламга девор.
Қолмади кенглик
Энди-чи? Энди у қурилмоқда қалбга
Ҳа, инсон қалбига!
Ишғол этилди сўнгги кенглик
Йўқ энди бошқа чексизлик!
Йўқ!
Йўқ!

МЕНДАН СЎРАРЛАР

Кесилди дарахт —
Завол топди табиатнинг эрка фарзанди
У ўзи билан олиб кетди
Фаслларнинг шифо шамолин
Баргларнинг кўркам жамолин

Шивирлаган шўх-шўх каломин
Ва тонгги сабога берган саломин.
Хазон бўлди ёзилмаган куртаклар,
Хазон бўлди айтилмаган эртаклар,
Яна кетди қанча-қанча истаклар.

Қайтиб келиб қушлар инин излашар
Шамоллар ҳам увиллашиб бўзлашар
Сарсон бўлар кўзларига суролмай

Ва ўшанда охир
Мендан сўрашар
Мендан!
Ҳаёт дарахтин.

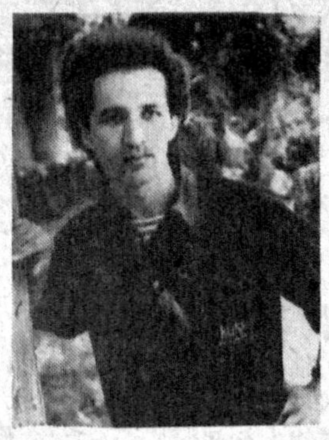
Алишер НАРЗУЛЛО

Энг охирги тун

Муҳаббатнинг уволи урган
Муҳаббатсиз кўздан ёш дувлар.
У тун менинг чап кўкрагимда
то тонггача қашқирлар увлар.

Нафратларим сиққан юракка,
Соғинчларим бўлиб кетур об.
Мен у қизни суймасдан бурун
суёлмадим сени о, туроб.

* * *

Қовурғаси синди ишончнинг
Рўёларга ювдим илкимни.
Хўжанднинг бир гиёҳ унмас тоғига
кўмиб кетдим ғариб севгимни,
На менга ачинсак арзийди
на манов жувонга
йиғласак.
Жувон бахтли бўлар:
уй-жойли,
Хўжанд тоғидачи —
унар бойчечак...

* * *

Ҳавода бир мунгли куй елар
Сокин тунни босади ташвиш.
Бу тун мени ахтариб келар
адашган ел — адашган дарвиш...

Мудраб ётган туйғулар бирдан
Йилдиримдек тортар айлана.
Еллар уни кўксимдан юлқиб
Олиб кетар қайгадир яна.

Олисларда ёнар сўнг чироқ
чўкиб борар кўзимга туман,
Еллар қайтур, биламан, бироқ
Лекин қайтиб келмагайман мен.

Ҳавода бир мунгли куй елар
Сокин тунни босади ташвиш.
Энди мени ахтариб келмас
адашган ел — адашган дарвиш...

* * *

Тобора торайиб боради осмон,
тобора думалаб
синиб борар ой.
Ғарамлар ортида кезмайди биров,
ғарамлар ортида қуриб қолган сой...
Вафодор ит ўлган,
эшик тагини
пойламас
оғзидан оқиб сўлаги.
Уй бўм-бўш
ўртада чўзилиб ётар
Армоннинг гуллари ўчган кўйлаги...

* * *

Қишлоқ чети —
тупроқ кўчалар —
болаликда йўқотилган бахт.
Қишлоқ чети —
тупроқ кўчалар —
баргларидан айрилган дарахт.
Қишлоқ чети —
тупроқ кўчалар,
хазонрездан хабаринг борми?
Қишлоқ чети —
тупроқ кўчалар,
изларимни ўчирган қорми?..
Қишлоқ чети —
тупроқ кўчалар
турналарнинг оҳига зорми?
Қишлоқ чети —
тупроқ кўчалар,
Айт, мени ҳам кутганлар борми?..

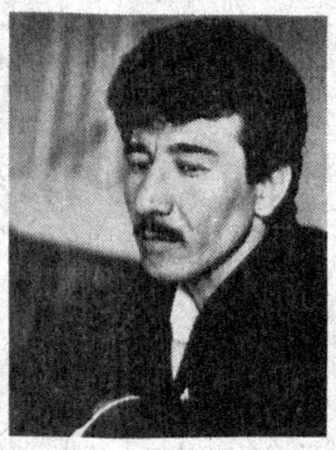
Ҳабиб АБДИЕВ

Бодом танасида гуллайди йиғи

Ҳеч ким —
Кимса йўқ.
Кўз ёшим совурган қалбимда титроқ.
Фақат, эшитаман эзгинлик сасин,
Қайдадир ютиниар баҳайбат ботқоқ.
Пирпираб сўнади энг сўнгги шам ҳам,
Бодом танасида гуллайди йиғи
Наҳот унутгансан, наҳотки шундай?
Булутлар ҳарсангдек кўчар пайдар-пай
Урилиб чақнадим тош сояларга —
Фақат, атрофимда мунгли кийиклар.
Фақат, дарёларга тушар қиқирлаб,
Гўзаллик сеҳридан маст малоиклар.
Ҳеч ким —
Кимса йўқ.

* * *

Шамол —
Ланг дарвоза — овоза шаҳар.
Ҳижобсиз юзлари очиқ дераза,
Сокин сой кўксида ялтирайди тун.
Руҳимга киради бир қўшиқ — эзгин.
Осмон юзларини яширар ердан,
Бутадан-бутага шўнғийди илон.
Чаён ёриб чиқар она қорнини,
Тупроққа айланар, айлана қўрғон.
Кўҳи ғам юртига туташган қалброх,
Унда яшар гўзал малика — дилхоҳ.
Заминдан тўкилиб кетар хаёлим,
Қадалиб оғрийди бўғзимга гуноҳ.
Шамол —
Ланг дарвоза...

* * *

Изғийди кўзингда тўпаланг фироқ
Гуллайди ёстиқда терлаган бўса.
Чайқалар меҳрга лиқ тўла дилим
Ичардинг, ичардим,
Севардинг, севдим.
Кўкрагимни ёрар ўтли гул ҳиди.
Юрагимга ботар тоғдай нафасим.
Учолмай қонига қотиб қолган қуш.
Чиқириб синади
Олтин қафасим.

Озода ТУРАҚУЛОВА

Тушларимда гулнинг эртаги

Бемор юрагимда соғинчнинг иси,
Келажак дардларин кутар юрагим.
Мендан хабар олар ҳижрон, хавотир,
Тушларимда эса гулнинг эртаги.
Бу кун ҳам келмадинг ишонч кемтилди,
Бу тун бардошимнинг кўксиниситди,
Бу кеча юлдузлар зор кута-кута,
Кўз ёшим мисоли тўкилиб кетди...

ҚАРҒИШ

Чигирткалар чеҳрангизни чайнаб кетсин,
Қалдирғочлар қароғингиз қарғаб кетсин,
Аламларим аламингиз алдаб кетсин,
Гар алдансам.
Бахтнинг борин бойқушларга бериб кетай,
Саҳарларда сизни суйиб, синиб кетай,
Осмонлардан юлдузимни юлиб кетинг,
Мен алдасам...

* * *

Севгимиз кўчасидан айрилиқлар пойлаб
кетди.
Хаёлимнинг бир парчасин ой нурлари
ялаб кетди.
Аламларим юрагимга дунёча ўт қалаб кетди,
Мен энди бир Тун чеҳраман.
Фироқларинг умидимни бўйларини
суйиб кетди,
Рашк меҳрнинг кўзларини аямасдан
ўйиб кетди.
Бўлди етар, бу кеча мен ўз жонимдан
тўйиб кетдим.
Мен энди ҳур чеҳраман,
Мунг чеҳраман,
Тун чеҳраман.
Гул чеҳрайдим...

Темур ҚУРБОН

Йўлларингга тикдим кўзимни

Барча туннинг уйқусидан маст,
Ажиб-ажиб тушлар кўради.
Фақатгина бир қиз ухламас,
Хаёл суриб сочин ўради.

Хаёллари сочдек паришон,
Хаёллари қийнайди уни.
Кўксин айлаб ғамларга нишон,
Уйқу билмай ўтказар тунни.

Ухласа, бир ухласа эди,
Ширин-ширин тушлар кўрарди.
Бир баҳодир, алп қоматли,
Йигит унинг қўлин сўрарди.

Ухлолмайди, тунлари бедор,
Умр эса ўтиб кетади.
Ўнгида-ку кутгани бекор,
Хаёли ҳам изсиз йитади.

* * *

Хато қилдим, хато бир талай,
Пушаймондан йўқ ўзга чора.
Пушаймонлар (билмам не қилай)
Вужудимни айлаган пора.

Битта умр етмас экан, то
Хатоларни тузатмоқ учун.
Шунинг учун қилмагин хато,
Умр томин безатмоқ учун.

ТЎРТЛИКЛАР

Боболарин ёдлаганлар эл бўлар,
Ўтмишига тош отганлар қул бўлар.
Ким мозорга ўт қўйишга шошилса,
Шу оташда ёниб ўзи кул бўлар.

* * *

Ҳижронда куйган бир мен эмасман,
Висолга етмаган битта ўзимми?
Бир умр кутсам ҳам, э воҳ демасман,
Сенинг йўлларингга тикиб кўзимни.

Ҳусан ЭШМУРОД

Мени ишқ танисин...

Сенга ҳавас қилдим ясанган қирлар,
Менинг созимдир най, сенинг созинг тор.
Сенинг бошинг узра қуёш қиқирлар,
Мени куз танийди, сени гул баҳор.

Қайга термулайин Бахтнинг ўзи йўқ.
Сенинг пойингда гул, менинг йўлим қор.
Умрим луғатида ҳузур сўзи йўқ,
Мени куз танийди, сени гул баҳор.

Ухласанг тепангда қуёш уйғоқдир,
Мен ҳатто тушимда девларга дучор.
Сенинг йўлинг текис, менинг тайғоқдир,
Мени куз танийди, сени гул баҳор.

Йўлимга шакардек тўшалар қорлар,
Яшайман йилт этган бир шуълага зор,
Мени қиш имлайди, сени ёз чорлар,
Мени куз танийди, сени гул баҳор.

Баъзан хаёлимга қушлар урар дўқ,
Ойнинг қаршисида турибман ночор.
Кўкда қуёшимнинг рангида қон йўқ,
Мени куз танийди, сени гул баҳор.

Тақдир, бунга шўриш, қийноғингни қўй,
Бахтим асов отдек бунча бўлма шор.
Майли элни мингта, мени битта суй,
Мени ишқ танисин, қирни гул баҳор!

* * *

«Кул бўлдим-ку мен куя-куя
Ишқ сувини ичмам ҳеч қачон.
Муҳаббат — бу ғирт ёлғон» дея,
Ўз-ўзимга сўзладим ёлғон.

Ўз-ўзимга сўзладим ёлғон,
Ичмаганим қасам қолмади.
Кўп алдадим, лекин ҳеч замон,
Юрак мени алдай олмади.

ТЎРТЛИК

Ҳадеб қоронғуни қарғама одам,
Туннинг ҳам бофлиги кунга ёқади.
Чунки сен қўмсаган кундузларни ҳам,
Одатда кечалар туғиб чиқади.

* * *

Ҳаёт ўрмонида хатар кўп экан,
Йўлларингда пусиб ётар кўп экан.
Бир умр этакка тошларни йиғиб,
Бир умр одамга отар кўп экан.

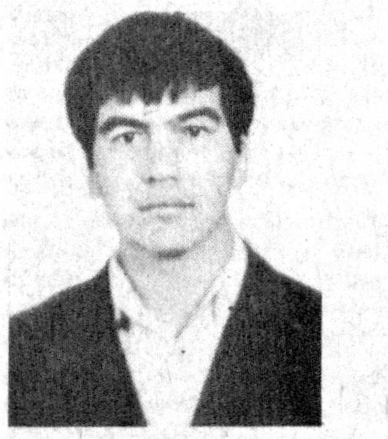
Келдиёр ХУШВАҚТОВ

РУБОИЙЛАР

Гул деди булбулга: «Афғон қилурсен,
Севгим мусаффо деб фиғон қилурсен.
Хазонга юз тутсам кузак фаслида,
Айтгил, қайси томон жавлон қилурсен?»

* * *

Орзу ва умидлар ширин хаёлдир,
Энг гўзал лаҳзалар ёрла висолдир.
Бода ич кўкламда, сайри боғ этгил,
Беш кунлик умримиз — дайди шамолдир.

* * *

Ёшликда кўпирар тоза қонимиз,
Барибир ҳисобли ҳар бир онимиз.
Истаган вақтида тарк этиб кетар —
Танни камон десак, ўқдир жонимиз.

* * *

Савол бўлиб чиқди ўтли нафасим,
Дедим парвонага: «Бул қандай русум?»
Ул деди: «Ер ишқи адо қилди-ку,
Энди шам ўтиға куймоқ ҳавасим».

* * *

Ногоҳ кесак олиб, отдим йироққа,
Иккинчиси мени тутди сўроққа:
«Нима қилиб қўйдинг, маъшуқам эди,
Нима қилган эдик, сен оппоқоққа?!»

* * *

Отларнинг дупури тоғнинг тошида,
Рубойи кўп ёздим севги ёшида.
Мен кимман дунёда бир Ҳақ билади,
Карвоннинг тақдири карвонбошида.

* * *

Сиййму зар деб ўзинг урма ҳар ёққа,
Арзимас давлат-чун тушма сиртмоққа.
Аввалроқ билганда кабоб бўлишни,
Балиқ келмас эди гўштли қармоққа.

Ҳайрулло НУРИДДИНОВ

Мени эслаб тур

Мен кетарман, яхши қол жоним,
Кўзларингдан оқизмагин дур.
Ёрим, сенга қаттиқ ишондим:
Лутф айлагил, мени эслаб тур.

Баҳор келиб, уйғонганда дил,
Бинафшалар кулганда масрур.
Боғимизга тез-тез ташриф қил,
Лутф айлагил, мени эслаб тур.

Майли, мени қарғагин сен ҳам
Юзларимга қора чаплаб юр...
Фақат ғазаб билан бўлса ҳам —
Лутф айлагил, мени эслаб тур.

* * *

Тушларимга кириб чиқдинг, ёр,
Туни билан бўлдинг ёнимда.
Кўзларимга дунё бўлди тор —
Сени топмай — уйғонганимда.

Сени излаб, тентираб юрдим,
Шамоллардан, ойдан сўроғлаб.
Ёрни топиб бер, деб, бетиним —
Мажнунтолга ялиндим йиғлаб.

Ул дедики: «Сенга ҳеч кўмак —
Беролмасман, мени ҳам тушун:
Дилдоримдан жудоман, демак —
Сенга ўхшаб, мен ҳам бир мажнун...»

АЛИШЕР

Зўр карвон йўлида бўлолган сарбон,
Асрий тоғларин ҳам титратолган шер —
Шуҳрати миллату вақту ҳам замон —
Нелигин билмаган буюк Алишер!

Бу қадим ва кўҳна карвон йўлидан
Бошлашиб ўтганлар не-не даҳолар.
Шу ўтган даҳолар тамойилидан
Дунё узугида Шарқ бўлди гавҳар.

Шу қадим йўлларининг шоҳроҳидан
Мағрур қадам ташлар улуғ Алишер,
Қуёшдек нур сочган юз чироғидан
Ёғдуга ғарқ бўлур қутлуғ она-Ер.

Алишер бобога қилиб ассалом,
Ширин чулдираган беғубор гўдак
Шоирнинг икки байт — ўн-ўн беш калом
Шеърини қалбига жойлаган бешак.

Хонадон йўқдирки, Навойи оти
Ёзилган бир китоб кирмаган бўлса,
Шунчалик ром этган кишилик зотин
Нуроний шу чеҳра, шу оддий жусса.

Она-Шарқ тарихи азалдан порлоқ,
Ҳар битта саҳфаси қуёшга монанд.
Яна нур наҳрига чўктирди бироқ —
Қуёшдан қоимаган бу буюк фарзанд.

Ҳиротнинг бағрида бўлса-да мадфун,
Руҳи озод Турон ерида меҳмон.
Ҳурлик чечагининг бўйидан мафтун
Яна занжир узган озод арслон!

ШОҲСУПА

Ҳайҳотдек ҳайкалин бошига қўйиб,
Кўтариб турарди шоҳсупа беун.
Одамлар хўп қизиқ, шоҳсупа қолиб,
Ҳайкалини олқишлаб ўтишар ҳар кун.

Бир куни ҳайкалда акс этган одам
Руҳимизга ёт деб қилинди эълон,
Ҳайкални буздилар ўша заҳоти,
Шоҳсупа жойида қолди безиён.

Ҳаёт шу экан-да, ҳайкаллар бир-бир
Келаркан, кетаркан, бўлмаскан устун.
Шоҳсупа ҳеч қачон бузилмай, фақат —
Кўтариб тураркан уларни беун.

Янги китоблар

КЎРАР КЎЗЛАРНИНГ НУРИ

Маълумки, бирор таниш-билиш кишига орқаваротдан «ўқимишли» сифатини қўшиб айтиш одати бор. Чунки бу ўша кишининг феъл-атворини баҳолашнинг маълум мезони. Сиз: нега энди маълум даражада? — дея савол беришингиз аниқ. Ёки ўқимишлиларнинг ҳаммасини, яхши одам сифатини ўзида мужассамлаштирган инсон деб баҳолаш ноўрин-ку, — дея эътироз билдиришингиз мумкин.

Фикрингиз тўғри. Чиндан ҳам ўқиган одам билан ўқимишли одам ўртасидаги тафовутни бир-бирига тенглаб бўлмайди, албатта.

Бу ўринда буюк аллома Муҳаммад Абу Ҳомид Тусий — Ғаззолий тақдирига оид қуйидаги ҳикояни келтириб ўтиш жоиз:

«Бошланғич билимлар ва ҳуқуқшунослик фанини туғилган шаҳрида ўрганган Абу Ҳомид кейинчалик Журжонга, ўша даврнинг машҳур қомусий алломаси Абу Наср ҳузурига бориб, таҳсили илмни ўша ерда давом эттиради. Бир неча йил мобайнида устозининг барча билимларини эгаллаб, ўқиб-ўрганган китобларига кўп жилдлик шарҳ ва изоҳлар битиб, ўз юртига қайтаётганида, йўлда келажак ҳаётида катта аҳамият касб этган бир воқеа рўй беради. Ғаззолийнинг ўзи бу ҳақда шундай ҳикоя қилади: «Йўлда карвонимизга қароқчилар ҳужум қилиб, бор нарсамизни талаб кетдилар. Мен қароқчилар бошлиғининг ортидан бориб: «Олган нарсаларинг орасида сенга ҳеч қандай фойдаси бўлмаган бир тўрва бор, шуни қайтариб бергин», — деб ялиндим. «Тўрвангда нима бор эди?» — сўради у. Унда менинг бор илмим — жуда кўп китоблардан олиб ёзилган шарҳ ва изоҳлар бор. Неча йиллардан бери мусофирлик азобини тортиб топган бойлигим шу», — дедим. Қароқчи кулиб: «Ҳар қандай одам олиб қўйиши мумкин бўлган нарсани» менинг илмим» дейишга уялмайсанми? — деди ва «Унинг илмини қайтариб беринглар», — деб буюрди. Бу гап менга шундай қаттиқ таъсир қилдики, Тусга қайтиб келганимдан кейин уч йилгача уйдан ташқарига бир қадам қўймасдан ўша ёзган шарҳ-изоҳларимнинг ҳаммасини ёд олиб, ҳеч қандай қароқчи ололмайдиган жойга — қалбимга жо қилдим».

«Ўқитувчи» нашриёти томонидан яқинда босмадан чиқарилган Сафо Матжоннинг «Китоб ўқишни биласизми?» номли китобида келтирилган бу ҳикоя ўқимишлилик шунчаки ўқиш эмас, балки ўқиганни қалбга жо қилиб олиш ва унга амал қилиш эканлигини содда, ишонарли тарзда баён қилган. Китобда ўқувчи маънавият билан боғлиқ ўқимишлилик, бадиий адабиётнинг бу борадаги ўрни ва роли масалалари билан ҳам атрофлича танишади. Муаллиф ўз фикр-мулоҳазаларини содда, изчил баён қилган.

К. РАҲИМ.

ХИЗМАТГА ТАЙЁРМИСАН, ЙИГИТ?

(Боши 1-бетда).

Республика Жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг раҳбарлари фақат чемпионлар етказиш билан эмас, балки жойларда спортнинг миллий, замонавий анъанавий турларини ҳам ривожлантиришлари, оммавий тус олдиришлари зарур.

Муаммоларни биргаликда ҳал қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг 1991 йил 14 ноябрдаги 401-XII рақамли қарорига мувофиқ, Олий Кенгаш ҳузурида Армияга чақирув ёшигача бўлган ва чақирилувчи ёшларни соғлом камол топтириш бўйича идоралараро мувофиқлаштириш кенгаши жумҳуриятимизнинг муносиб фарзандларини тарбиялаб, вояга етказишни ўз олдига асосий мақсад қилиб олган бу кенгашнинг фаол иш бошлаганига ҳам мана бир ярим йилдан ошди. Шу фурсат ичида Соғлиқни сақлаш вазири Ш. Каримов раислигидаги мазкур кенгашнинг амалга оширган ишлари ва унинг келгусидаги фаолияти, режалари катта. Улар жумладан қуйидагилардан иборат: аввало барча куч ва имкониятларимизни биргаликда баҳамжиҳат бўлиб ишга солиш — олдимизга қўйилган мураккаб муаммоларни муваффақиятли ҳал қилиш гаровидир. Бунинг учун бу ишга алоқадор бўлган барча идора, ташкилот, маҳкама ҳамда вазирликлар ўртасида ўзаро келишган ҳолда ҲАМКОРЛИК ДАСТУРИ ишлаб чиқишга қарор қилдик. **Иккинчиси,** «ВАТАНПАРВАР» жамияти билан биргаликда жойлардаги ҳар бир мактаб, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, шунингдек, жамоат ташкилотларида жамиятнинг бошланғич ташкилотларини қайтадан тиклаш, уларни зарур моддий-техника базаси, кадрлар билан таъминлаб, тўлақонли фаолият кўрсатишлари учун барча имкониятлар яратишга келишдик. **Учинчиси,** мактаблардаги жисмоний тарбия дарслари, соғломлаштириш ишлари, соғломлаштирилиши зарур бўлган барча ўқувчиларни даволовчи жисмоний тарбия билан табақаларга бўлиб шуғулланишни таъминлаш учун зарур шарт-шароитлар яратишни режалаштирдик. **Тўртинчиси,** ҳар бир вилоят ва туманда ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларнинг жисмоний тарбия ҳамда спортнинг ҳарбий турлари билан шуғулланишлари учун имконият туғдириш мақсадида санаторий туридаги мавсумий ва йил бўйи фаолият кўрсатувчи ҳарбий-спорт соғломлаштириш лагерлари ташкил қилиш лозимлигини асосий мақсад қилиб олдик. **Бешинчиси,** 1993-95 йиллар давомида ҳар бир мактабда даволовчи жисмоний тарбия залларини ташкил қилиш, нимжон ва саломатлиги заиф болаларни табақаларга бўлиб, алоҳида усул бўйича шуғулланувчи мутахассислар билан таъминлашни режалаштирдик. **Олтинчиси,** 1993—1994 ўқув йилидан бошлаб, Мудофаа вазирлиги ҳамда «ВАТАНПАРВАР» жамияти билан ҳамкорликда истеъфодаги тажрибали ҳарбий зобитлар, байналминал жангчилар ҳисобидан ҳар бир мактабни ҳарбий таълим муаллимлари билан таъминлаш; ҳар бир мактабда лазерли, электронли ва пневматик тир хоналари очиш; ҳарбий таълим хонасини миллий асосда қайта жиҳозлаш; шунингдек, мактабдаги ҳарбий соҳага қизиққан, иқтидорли ёшларни саралаб олиб, тажриба сифатида уларни ихтисослаштирилган махсус синфларда алоҳида ўқитиш ва шу тариқа ҳарбий билим юртларига юбориб, миллий кадрлар тайёрлашни жонлантиришга келишдик. **Еттинчиси,** мактабларда ҳарбий-таълим ишларини ривожлантириш мақсадида ўша ҳудудларда жойлашган ҳарбий қисм ва бўлинмалар билан барча соҳаларда яқиндан ҳамкорлик қилишни тавсия қилдик. **Саккизинчиси,** армияга чақирилувчи ёшларнинг ҳунар эгаллашлари, жасур ва соғлом бўлиб вояга етишишлари мақсадида ҳар бир вилоят, шаҳар ва туманда, шунингдек, жамиятнинг бошланғич ташкилотларида спортнинг ҳарбий-техник турларини шакллантириш ва уларга ёшларни кўпроқ жалб қилиш ҳақида маҳаллий ҳокимиятлардан илтимос қилдик. **Тўққизинчиси,** республика жисмоний тарбия ва спорт қўмитасига мактаб ёшидаги болалар, ўсмирлар, армияга чақирилувчи ёшларни уларнинг ўқиш ва яшаш жойларида жисмоний тарбия ва спорт секциялари машғулотларига янада кенгроқ жалб қилиш борасидаги фаолиятларини кучайтиришлари, шунингдек, бунинг учун барча зарур шарт-шароитларни яратишлари ҳақида топшириқ бердик.

Кези келганда, ҳарбий қисмлардаги баъзи муаммолар ҳақида ҳам бир оғиз гапириб ўтсам. Аввало собиқ СССР давридаги армияда бўлган тартибсизлик, бошбошдоқлик, салбий ҳолатлардан юраги зириллаб қолган кўпчилик ота-оналаримиз ёшларимизнинг собиқ армия хусусидаги нохуш таассуротлари кайфиятларини тўғри тушунган ҳолда эндиликда уларнинг ўз миллий Қуролли Кучларимизга бўлган муносабатларини ўзгартиришимиз, уларни армиямизга меҳр-муҳаббат, садоқат руҳида тарбиялашимиз даркор. Бунинг учун аввало барча ҳарбий қисм ва бўлинмаларда мустаҳкам тартиб, интизом ўрнатилиши, ёшларнинг айниқса, армия шароитларига аста-секин кўникиш даврларида уларга оталарча ғамхўрлик қилиниши етарли моддий-маънавий, маданий ва маиший шароитлар, имкониятлар яратилиши лозим. Ҳурматли командирларимиз ҳар қанча қаттиққўл ва талабчан бўлганлари ҳолда имкони борича одамий, сабр-тоқатли ва маданиятли бўлишлари ҳам зарур. Биргина бақириқ-чақириқ, буйруқ бериш ва талабчанлик билан ҳар доим ҳам кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди.

Гапнинг сирасини айтганда, ёшларимизни Ватан, армия хизматига муносиб тайёрлаш, уларни ҳарбий ватанпарварлик, бурчга садоқат руҳида тарбиялаш борасида Соғлиқни сақлаш, Халқ таълими, Ижтимоий таъминот вазирликлари, Жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, «Ватанпарвар» жамияти, оммавий ахборот воситалари ҳамда маҳалла-кўй фаоллари олдида ечимини кутаётган муаммолар ва ҳали ишга солинмаган заҳира кучлар анчагина. Президентимиз фармонига мувофиқ «Соғлом авлод учун» орденининг таъсис этилиши эса, бу соҳадаги барча куч ва имкониятларимизни бирлаштириб, биргаликда тузаётган ҳамкорлик дастуримиз асосида аҳил ва иттифоқлик билан ҳаракат қилишимизни тақозо этади.

Искандар РАҲМОН,
Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги армияга чақирилувчи ёшлар бошқармаси етакчи мутахассиси, истеъфодаги тиббий хизмат подполковниги, Қуролли Кучлар фахрийси.

БОЛАЖОН ХАЛҚМИЗ

Халқимизда фарзандлар ҳақида ўнта бўлса ўрни бошқа деган гап бор. Ҳақиқатан ҳам биз ўзбеклар болапарвармиз. Шунинг учун бўлса керак халқимизда кўп фарзандли оилаларни ҳурмат қилишган. Бундай оила фарзандлари меҳнаткаш, бир-бирига кўмак беришиб вояга етган. Яқин-яқингача собиқ Марказ Ўрта Осиё халқларига «оилани режалаштириш» деган нарсани зўрма-зўраки тиқиштирмоқчи бўлди. Яхшиямки уларнинг ниятлари амалга ошмади. Мустақиллик шарофати туфайли ўз урф-одатларимиз янада тикланмоқда. Қадриятларимиз эса қадр топмоқда.

Ҳукуматимиз халқимизнинг фаровонлиги учун имкон қадар ёрдамини аямаяпти. Уни ижтимоий ҳимоя қилиш учун халқнинг дилидаги ишларни амалга оширяпти. Кейинги пайтларда Президентимиз И. А. Каримов оналарга алоҳида ғамхўрлик кўрсатмоқда. Кўп фарзандли оилаларга озиқ-овқатлар ажратишда, кийим-кечаклар беришда алоҳида имтиёзлар яратилмоқда.

Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, ёш авлод саломатлигини мустаҳкам, уни маънавий, аҳлоқий ва жисмоний жиҳатдан тарбия ишидаги алоҳида хизматларини рағбатлантириш мақсадида Президентимиз шу йилнинг 4 мартида «Соғлом авлод учун» орденини таъсис этиш тўғрисидаги фармонга имзо чекди. Буни минглаб оналарнинг юксак меҳнати учун берилган баҳо эканлигини ҳамма қалбдан ҳис қилмоқда. Бугунги кунда оналарни ижтимоий ҳимоя қилиш, уларнинг соғлигини муҳофаза қилишдан ҳам муҳимроқ муаммонинг ўзи йўқлигини ҳаммамиз биламиз. Шундай экан, соғлом оналар келажак учун соғлом авлодни тарбиялашида уларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатишимиз керак.

Оналарни қадрлаган инсонлар ҳамиша элнинг наздида бўлади. Мен ҳуқуқшунос сифатида бир нарсани алоҳида айтишни истардим. Баъзи жойларда оналарнинг аризалари эътиборга олинмайди. Уларнинг талаб-эҳтиёжлари қондирилмайди. Энди уларни ҳимоя қиладиган давр келди. Ўйлаймизки, кўп болали оналар учун имтиёзлар ҳамма жойда қонуний ҳал қилинади.

Элмурод МУТАЛХУЖАЕВ,
Ўзбекистон ҳуқуқшунослар уюшмаси аъзоси.

Хандалар

Хрущев тиланчига садақа ташларкан, деди:

— Ишлаш керак, биродар.

— Ахир ишдан кейинги юмушим бу, — деди тиланчи.

* * *

Агар тушингизда сизга 90 марта эгилиб салом беришса, демак сиз Японияда сиз. Тўрт марта сизни ўпишса, Парижда сиз. Агар тинмай бўралатиб сўкишса, демак сиз ўз юртингиздасиз.

* * *

Қора денгиз соҳилида сузиб юрган қиз бирдан бақириб қолди:

— Чўкяпман, ёрдам беринглар.

Шу пайт катта ёшдаги бир киши ёрдам бериш учун қиз ёнига сузиб келди. Қиз уни кўриб жериб ташлади:

— Сизга эмас, нарёғингизда сузиб юрган чиройли йигитга айтяпман.

* * *

Эр уйига юзида қизил доғ билан кириб келди.

— Нима, бу памадами? — ўшқирди хотин.

— Нималар деяпсан хотин, ахир бу қон-ку, автобус аварияга учради, ўлишимга сал қолди-ю, — деди эр.

— Агар шундай бўлса, бахтинг бор экан, бўлмаса...

* * *

— Азизим, бугун ажойиб туш кўрдим. Гўё бўйдоқ эмишман. Хотинликка яна сени танлаб, қўлингни сўраб борармишман.

— Хўш, бунинг нимасига хурсандсиз?

— Ахир менга рад жавобини берар эмишсан-да.

* * *

Рота командири йўқлама қила бошлади:

— Иванов!

— Мен!

— Петров!

— Мен!

— Сидоров!

— Мен!

— Мудофаачизиғнорқалиўтувченко!

— Мен!

— Во ажабо!

— Мен!..

Келгуси сонда:

- ВАТАНДИН ЯХШИ ЁР ЎЛМАС
- ЖИНОЯТЧИЛАР ФАРОҒАТДА ЯШАСА...

Газета саҳифаланаётганда:

ЖАЛЛОД... ОТА

Қўшработ туманида бўлиб ўтган суд мажлисида жиноятчи ўлим жазосига ҳукм этилди...

Қўшработ қўрғонида истиқомат қилиб келган Рафиқ Саманқулов 1992 йилнинг 22 декабрида ярим тунда уйига ширакайф қайтиб, ўринда ҳеч нарсадан бехабар ухлаб ётган хотинининг кўксига ноўрин рашк туфайли пичоқ санчади. Унинг ўлганига ишонч ҳосил қилгач, қонсираган қотил болалари ётган уйга бостириб киради. Дастлаб катта ўғли — Ғаффорга ҳамла қилади. Кейин қолган фарзандлари — Аброр, Севара, Гулмира, Хонигулларни ҳам пичоқлайди.

Самарқанд вилоят судининг аъзоси Ҳусан Баҳромов раислигида ўтган суд мажлиси одамийлик қиёфасини йўқотган қотилга қилмишига муносиб жазо белгилади.

АЁЛ ВА ДАРД

ЗУЛФИЯ МЎМИНОВАНИНГ «ЁНАЁТГАН АЁЛ» ШЕЪРИЙ ТЎПЛАМИНИ ЎҚИБ, КЎНГИЛДА ТУЙГАНЛАРИМ

КЎНГИЛ, айтгил, дардининг ранги, таъми қандай бўлади? Аёл дарди-чи? Покиза, маъсума аёл нимани ўзига дард деб билади?

Аёл ўз дардини сўйлайдими, куйлайдими? Билмайсиз, сезмайсиз, билсангиз-да сезсангиз-да, дарди бўлмасди аёлнинг.

Кечинмалар қийнаган кўнгил, дардларингни мусаввирдек оппоқ қоғозга чиздинг. Бу юртнинг одамлари мусаввир тортган чизиқлардаги дардни тушуна олармикан? Нима учун мусаввирнинг йўлини тутдинг? Дардга сўз ила таъриф беролмадингми? Ё кўз ила кўриб сезмаган, билмаган кўнгилларга унсиз фарёд бўлиб ранглар билан кирмоқчи бўлдингми?

Ҳар кунингни, балки ҳар тунингни қоғозга чизишга қандай куч атаклади сени? Айтгин, нима учун отангнинг «ёриқ товонидан қизғалдоқлар тўкилиб қолган?» Дардингни атрофдаги инсонларга айтибсан, тинглашни исташмайди улар? Улар бошқа хаёллар билан кўпроқ банд. Маҳзун ҳолингни кўриб, кўзларини юмади улар. Шунинг учун дардманд аёл «бағримни столга бериб йиғлайман, оғли бўлсада кетмайди стол». Идрок қилгинки, жонсиз нарсаларгина дардларингни жимгина, ҳеч қаёққа кетмай, сўзингни бўлмай тинглайверади.

Аёл кўз ёшлари покиза заминга сингиб кетади ва майса бўлиб дунёга келади. Ёки оққушга айланиб кетади. Номард йигит эса ўша кўз ёшлардан пайдо бўлган оққушлардан тўкилиб қолган патларни «чайқов қилиб кун кўриб юради».

Аммо ғийбат бозорларида сотилган бу кўз ёшларнинг нархи қанча? Ахир «кўз ёшимнинг шўри билинар, ғийбатчининг шўрваларида». «Сен, «аёлни йиғлатган инсон» ана шу шўр шўрвани ичиб, ўзинг сотган кўз ёшга бир кун тойиб «йиқиласан, қайтиб турмайман». Аёл бахтдан ё бахтсизликдан йиғлайди. У барча азобларга дош беришга куч топа олади. Муҳаббат! Азобларинг билан аёлнинг юрагига, хиёнатларинг билан кўзига пичоқ қадамагин, Агар пичоқ отсанг:

> Кўксимга санчган
> пичоғингни
> Суғуриб олма!
> У шундай зангласин,
> у шундай битсин,
> Ва шундай пичоқни
> кўксимда кўриб
> Кўксимга отилган
> ўзга пичоқлар
> Ортига бурилсин,
> ортига
> кетсин.

Аёлнинг мардлигига тан бердингми? Кўксида санчилган пичоқ туриб яна, яна отилажак пичоқлар борлигини билади. Ахир «тақдир синов қилган йўлларда аёл боши билан юради».

Чунки алдовлар, хиёнат, туҳмат тошлари билан тўла ўша — тақдир йўлларидан «бошим билан юрмасам, у йўллардан чиқа олмасдим».

«Ёнаётган аёл» китобини ўқиб ўтиргандим. Хонага кирган укам сўради:

— Ўзини ёққан аёллар ҳақидаги китобми? Сарлавҳасиданоқ кўриниб турибди.

Индамадим. Лекин ичимда укамга унсиз жавоб қайтардим.

— Ўзини ёққан эмас, дардлар билан аёлни ёққанлар ҳақидаги китоб.

Ё янглишдимми? Ахир юрагида дард қайнаётган қай бир аёл ёнаётган вужуддан кам? Олов боис тана буришиб, ёниб кул бўлади. Дард чексачи? Руҳинг ёниб адо бўлади-ку!

Вужудинг ёниб битса, мангуликка бош қўйиб, балки ором оларсан. Тирик юриб, руҳинг кул бўлса — бунинг азоби қай дўзахдан кам?

Кўнглида дарди бор аёл сенга ёмонликни соғинади деб ўйласанг, янглишасан. Сен берган озорлардан қийналсада, ул сени ўзгага бериб қўйган бир мардинг ҳам бўлади.

> Мени қарғамасин
> айтинг у аёл,
> Мен сизни бутунлай
> ўшанга бердим.
> Ёлғизлик тўнини
> кийдим аёзда
> Унга ичи иссиқ
> гўшанга бердим.

Бу мардликни не деб айтасан? Сен бунга таъриф бера олмайсан, Чунки сен унга «аввал олма, сўнг тош отган оғам»сан.

Балки сен ўзингга баҳо бера олмассан, ўзингни кимларгадир қиёсларсан номардлик қилганинг учун. Лекин минг товланмагин, барибир сенинг «кўзингдан ёлғон ҳиди келаркан».

Бу даҳшат-ку. Вужудингдан эмас, кўзингдан ёлғон ҳиди келиб турса. Ва бу ҳид пок дилларнинг бурнини жийириб, ёнингдан ўтиб кетишига сабаб бўлса.

Кўнгил. Барча ёмонликни қилиб бўлдинг. Кетдинг. Тўнингни елкангга ташлаб кетдинг.

> Кетдинг.
> Қадам товушларинг
> ўқдек бехато
> Бориб тегди нишонга —
> юракка.
> Кўксини чангаллаб
> бир етим дунё
> Бош қўйди сен кетган
> совуқ йўлакка.
> Сени деразадан боқиб
> илғайман,
> Хазонларни титиб
> инграйди шамол.

Кетдинг. Тунда ёлғиз оҳ чекиб қолган аёл бир кун келиб унутарда деб ўйладинг. Аёл ку унутар яхши-ёмон кунларни кўриб. Лекин унинг митти юраккинасида сенинг бир парчанг қолди, бир митти вужуд бўлиб.

Аёл фарзанд кўрди. У «шунда сизни қон бўлиб кутди, ерда ётган нон бўлиб кутди».

Билиб қўйгил, шунда ҳам аёл қарғамади. Чунки аёл билади, «чиллалик аёл қарғишлари ўлдиради — ўқ». Фарзандинг сени «нони увоқ бўлиб кутди у». Аммо онаизор боласини қарғатгани қўймади. «Билар эдим бегуноҳ гўдак, қарғишлари ўлдиради — ўқ». Аммо сен барибир қутилиб кетолмайсан. «Сизни худо қарғайди». Энг қаттиқ жазо ана шу бўлади.

Билдимки, сездимки, аёлни қийнаган дард — хиёнатдир, алдовлар—туҳматдир. Фарзандини отасиз катта қилишдир. Ва ўша хиёнаткор, алдоқчи, туҳматчи инсонни қарғамай яшашдир.

Нечун билиб туриб ўзингга қийноқларни раво кўрдинг, аёл? Дардларингни ўзгалар сезмайди деб ишонтирасан-а.

Мен сездим. Чунки мен ҳам сенингдек муқаддас аёл зотиданман. Аёлнинг қадди шунчаки букилмайди. Зеро у дардини, қайғусини ҳам енгади — улардан юксаклигини билади. Шоир бўлиб шеърга солади, мусаввир бўлиб чизади, она бўлиб алла айтади. Аллалар оналарнинг ижод чўққисидир. Аллада қувонч ҳам, дард ҳам, сиз билмаган, билолмайдиган бошқа...лар ҳам бор. Буни ҳамма ҳам идрок этолмас. Она бўлган билади буни. Ва ўз аҳли аёлининг қадрига етадиган эрларгина билади буни.

Менинг билганларим мана шулар. Қолганини сизлар айтинглар.

Гули ЧЕҲРА,
«Туркистон» мухбири.

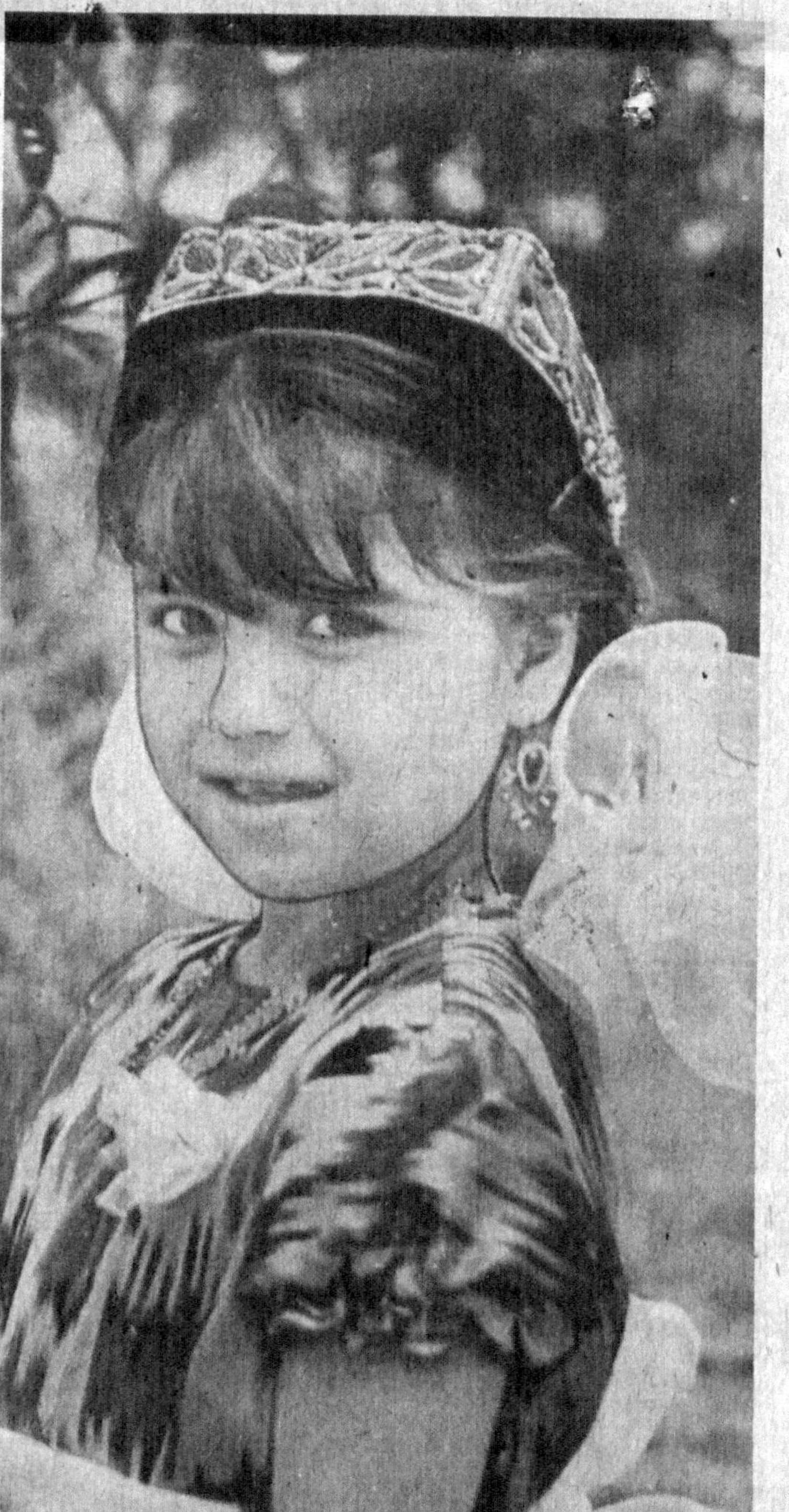

Либосинг муборак! Хайратинг гўзал,
Чорбоғлар бошингга ёпмиш қасирға.
Дўппидек бошингдан кетмасин офтоб,
Бахтингдек товланиб турсин ул сирға.

Сувратни Муҳаммад АМИН олган.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (масъул котиб), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 56

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130. Буюртма Г — 285. 64402 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 20.00 да.